

แผ่นดีวีดี
อภินิหารพ่อหลวง

๑๕๓๑๕
พริยาลัย

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๗ เดือนตุลาคม ๒๕๕๙

๑๗

เสด็จสู่สวรรคาลัย

สืบถาม คุณา บิพำเก้า
ได้รู้ข่าว วิบโยค โศกกำสรัด
พระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต
แสนรันทด แสนเศร้า แสนอาดูร

เหมือนชีวิต ละสิ้นสุด หยุตลงบ้าง
ด้วยอ้างอ้าง ด้วยอ่อนเปลี้ย และเสี้ยมคูนัย
เหมือนชีวิต ไร้หลักชัย ให้เก็อกูด
ไม่สมบุญรณ เปี่ยมความหวัง ตั้งเคยมา

ธ ทรงอยู่ ในดวงใจ ไปนิรันดร
แม้คืนวัน ผ่านผ่าน นานหนักหนา
ศูนย์รวมใจ ศูนย์รวมรัก สลักอุรา
ของไพร่ฟ้า บวงมหา ประชาชน

ส่งเสด็จด้วย น้ำตา มหานที
ทั้งปลื้พี ร่ำไห้ ในทุกหน
สถิตหา พระเจ้าอยู่หัว 'ภูมิพล'
ขอเวียงนงน เป็นเจ้าบาท ทุกชาติไป

ปวงข้าพระพุทธเจ้า ขอน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อม
รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำวารสารโพธิyalัย

เปิดเล่ม

เดือนนี้มีเหตุการณ์ที่เป็นความวิโยคโศกสลดที่สุดของคนไทยทั้งประเทศ นั่นก็คือการเสด็จสวรรคตของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ ๙ แห่งราชวงศ์จักรี นับเป็นความโศกเศร้าสะเทือนใจครั้งใหญ่ที่สุดที่เกิดขึ้น นับแต่พระองค์ทรงเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ซึ่งเป็นระยะแห่งการครองราชย์ยาวนานถึง ๗๐ ปี

กล่าวได้ว่าคนไทยทุกคนมีความผูกพันกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพราะพระองค์ทรงครองราชย์ยาวนาน คนจำนวนมากเกิดมาก็เห็นพระพักตร์พระองค์ท่านตามปฏิทินที่ปิดอยู่ที่ฝาผนังบ้าน ได้เห็นพระองค์ทางหน้าหนังสือพิมพ์ ทางสถานีโทรทัศน์ ได้เห็นพระราชกรณียกิจที่ล้วนแต่ทรงทำเพื่อช่วยเหลือประชาชน บำบัดทุกข์บำรุงสุขในทุกแหล่งแห่งที่ทั่วประเทศไทย ไม่เว้นแม้แต่แดนกันดารที่รัฐบาลเองก็ยังไม่สามารถเข้าถึง ก็ทรงเสด็จไปถึงได้ และทรงมีพระราชปฏิสันถารกับประชาชนอย่างใกล้ชิดเป็นกันเอง โดยมีได้ถือพระองค์เลย แต่ที่สำคัญกว่านั้น ทรงศึกษาสภาพความเป็นอยู่ สิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนเหล่านั้น มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น จนเกิดเป็นโครงการพระราชดำริมากมาย

เหล่านี้คือสิ่งที่พสกนิกรคนไทยได้เห็นมาเป็นเวลาช้านานอย่างต่อเนื่องไม่เคยขาดหาย นอกจากแดนกันดารแล้ว ในกรุงเทพฯ หรือเมืองใหญ่น้อย พระองค์ก็ทรงดูแลอย่างใกล้ชิดเช่นกัน ทรงสนพระทัยเรื่องน้ำท่วม รดตติ ทรงพยายามแก้ไขช่วยเหลือให้ผ่อนคลาย แม้เมื่อทรงพระประชวรอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช ก็ยังทรงศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่เคยทรงว่างเว้นจากการทรงงานเลย ในพระทัยของพระองค์คิดแต่เรื่องช่วยเหลือประชาชนของพระองค์ตลอดเวลา

พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างความดี เป็นกัลยาณมิตร

ที่ช่วยให้พวกเรามีความเจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน นอกจากจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ยังได้เห็นแบบอย่างของความเป็นคนดีเสียสละ นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระราชบิดาที่ทรงสอนนักศึกษาแพทย์ไว้ว่า “ให้นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงพิสูจน์ให้โลกเห็นแล้วว่า พระองค์ทรงเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนพระองค์ ตั้งแต่พระองค์ทรงครองราชย์ ก็ทรงได้ใช้เวลาที่ทรงครองราชย์ทั้งหมดทุ่มเทให้กับประชาชนอย่างไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากของพระองค์เอง

พระองค์ตรัสสอนอย่างไร พระองค์ก็ทรงทำอย่าง ที่สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทรงดำรงพระชนมชีพอย่างพอเพียงที่สุด สิ่งของที่ทรงใช้สอย ทรงใช้อย่างเต็มศักยภาพ ไม่จำเป็นจริงๆ จะไม่ทรงทิ้งขว้างสิ่งใด แม้แต่ฉลองพระบาท ก็เป็นฉลองพระบาทที่ตัดในเมืองไทย ใช้จนพื้นสึกบางจนติดดินเก่า ขาด ก็ไม่ทรงทิ้ง ทรงให้ส่งไปซ่อมเอากลับมาใช้อีก ช่างทำรองเท้าเห็นว่า ตนควรตัดฉลองพระบาทใหม่ถวาย เพราะไม่อยากให้ทรงใช้ฉลองพระบาทที่ซ่อมจนพรุณขนาดนั้น ฉลองพระองค์สุทที่ทรงใช้ประจำก็ไม่ได้เป็นสุทที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ หากสั่งตัดในประเทศไทยโดยช่างคนไทย เมื่อเก่าขาดก็ส่งมาซ่อม ฉลองพระองค์ชุดบรรทม บางทีก็มีปัญหาายางยืดที่เอวเสีย ก็ทรงส่งมาให้ซ่อม แล้วทรงนำกลับไปใช้ใหม่

สิ่งเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้ย่อมเป็นตัวอย่งที่ดีที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้รู้จักใช้สอยสิ่งของอย่างเต็มคุณค่าของสิ่งนั้นๆ ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ว่า อารักขสัมปทา คือการรู้จักใช้สิ่งของให้เต็มที่ตามศักยภาพของมัน เสียก็รู้จักซ่อมนำกลับมาใช้ ไม่ทิ้งขว้างไปโดยง่าย

พระองค์ไม่ทรงติดค่านิยมของสังคมที่ต้องมีต้อง

ใช้สิ่งของราคาแพง แม้แต่สุนัข
ทรงเลี้ยงและทรงรักอย่างมาก
อย่างคุณทองแดงก็เป็นเพียง
ลูกของสุนัขจรจัดแถวศูนย์-
การแพทย์พัฒนาถนนพระราม๙
ที่โปรดให้นำมาถวายตัวเป็น
สุนัขทรงเลี้ยง ดูเหมือนว่าทุกสิ่ง
ที่ทรงทำล้วนให้ธรรมะ เป็น
แบบอย่างแก่พสกนิกรของ
พระองค์ได้ชัดเจน นับตั้งแต่
การทรงงานอย่างหนักเพื่อ
คนไทย ไปจนถึงพระจริยาวัตร
ส่วนตัวที่เป็นความงดงามใน
หลากหลายแง่มุม โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ทศพิธราชธรรมนั้น
ทรงประพฤติได้สมบูรณ์ครบ
ถ้วนอย่างไม่ต้องสงสัย

ในวาระที่ทรงเสด็จสู่
สวรรคาลัย ในวันมหาวิโยค
วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม
๒๕๕๙ เวลา ๑๕.๕๒ น. ปวง
พสกนิกรรำให้ทั้งแผ่นดิน เป็น
ความโศกสะเทือนใจอย่าง
หาที่สุดมิได้จริงๆ วารสาร
โพธิyalay จึงจัดพิมพ์ฉบับ
พิเศษเพื่อร่วมถวายอาลัย
พระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็น
ที่รักเทิดทูนสุดหัวใจของ
ประชาชนคนไทย และได้
จัดเตรียมทำฉบับพิเศษสุด
ถวายเป็นพระราชสดุดีใน
เดือนธันวาคม จะได้รับรวบรวม
บทความดีๆ ถึงพระราช-
กรณียกิจของพระองค์ไว้ในที่
เดียวกันเพื่อให้ผู้อ่านได้เก็บไว้
เป็นที่ระลึกถึงพระมหากษัตริย์
ผู้ทรงสถิตในดวงใจไทยนิรันดร์

คณะผู้จัดทำ

ประธานที่ปรึกษา

พระครูธรรมธรสมนต์ นนทิโก
อัครมหาบัณฑิต

บรรณาธิการอำนวยการ

พระมหาประนอม ธมมาลังกาโร

บรรณาธิการบริหาร

พนิดา อัจฉนทรเพ็ญ
panitaang@gmail.com

รองบรรณาธิการ

ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
Acharak7153@gmail.com

ประสานงาน

พระครูประคุณสรกิจ
(พระมหาการุณย์ กุสสนันโท)
pk.krun21@gmail.com

กองบรรณาธิการ

คณะสงฆ์วัดจากแดง

สำนักงาน : วัดจากแดง

๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์

ช.เพชรหึงษ์ ๑๐

ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง

จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐

โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กันยายน ๒๕๕๙

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ภาพปก

แผ่นดินรำให้ อาลัยพ่อหลวง

วาดภาพประกอบ

น้องขวัญ

เครดิตภาพ

มนตรี ศิริธรรมปิติ

จาकिन ภิกขุ

ศิลปกรรม

สหมิตรกรูปีพิมพ์

อุปถัมภ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

โดยคุณพัชรพินิต ยังประภากร

ประธานกรรมการสินค้าแบรนด์

‘สุวิมล’

จัดพิมพ์โดย

สหมิตรพรินท์ตั้งแอนด์พับลิชชิง

โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

❁	วิสาขบูชาธรรม : ตามรอยพระยุคลบาท	๓
❁	กวีนิพนธ์ : พอดีที่พอเพียง	๑๐
❁	รับมือความโศกเศร้ายามสูญเสีย	๑๑
❁	ทรงเป็นเทพคุ้มครองไทย	๑๗
❁	คติจากอนิจจัง	๒๐
❁	กษัตริย์ภูพานกับในหลวงของเรา	๒๓
❁	เปลี่ยนทุกข์ - เศร้า เป็นพลังสร้างสรรค์ ประโยชน์	๒๕
❁	ดอกไม้แห่งดวงใจ	๒๗
❁	อัจฉริยสังเวชธรรม	๒๙
❁	กวีนิพนธ์ : ธรรมราชา	๓๓
❁	ทรงเป็นยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์	๓๔
❁	เปลี่ยนภาวความรัก เป็นความตระหนัก “ปฏิบัติบูชา”	๓๘
❁	ความภูมิใจของ รปภ. คนหนึ่ง	๔๕
❁	ข้อคิดในวันดีที่พอไม่อยู่	๔๖

หากท่านผู้อ่านมีความประสงค์จะติดต่อ
กองบรรณาธิการวารสารโพธิyalay หรือ
ต้องการแสดงความเห็น ดีชม หรือ
คำแนะนำใดๆ กรุณาติดต่อได้ที่ อีเมลล์
pk.krun21@gmail.com (พระครู
ประคุณสรกิจ) หรือติดต่ออีเมลล์
acharak7153@gmail.com หรือเบอร์โทร
082-891-4464 (คุณอัจฉรา)

วารสารโพธิyalay จัดพิมพ์ด้วยปัจจัยบริจาค
ของท่านผู้มีจิตศรัทธา โดยเลือกใช้กระดาษ
ถนอมสายตาเพื่อรักษาสุขภาพของผู้อ่าน
เปี่ยมด้วยคุณค่าทางธรรมที่คัดสรร เพื่อแจก
เป็นธรรมทานและบริจาคไปตามห้องสมุด
หากท่านไม่เห็นประโยชน์ หรืออ่านจบแล้วแต่
ไม่ประสงค์จะเก็บไว้ โปรดส่งต่อให้ท่านอื่นที่
เห็นคุณค่า หรือมอบให้สถาบันหรือห้องสมุด
ต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สืบเนื่องต่อไป

*****

ท่านสามารถติดตามอ่านวารสารโพธิyalay
ทุกฉบับย้อนหลังได้ทาง เว็บไซต์วัดจากแดง
www.watchakdaeng.com และเว็บไซต์
ชมรมกัลยาณธรรม www.kanlayanatam.com

ปจฉา - วิสัยนาธรรม :

ตามรอยพระยุคลบาท

พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลฺกาวโร

ปจฉา : จากการที่ในหลวงเสด็จสวรรคต ยังความเศร้าโศกเสียใจให้กับประชาชนชาวไทยมากที่สุดในชีวิต ขอความเมตตา พระอาจารย์ให้ธรรมานุสสติด้วยเจ้าค่ะ

วิสัยนา : การที่พระองค์ได้จากพวกเรา ไป ก็เป็นการสูญเสียร่วมโพธิ์ร่วมไทร ต้นไม้ใหญ่ ของประเทศไทยคือร่มพระบรมโพธิสมภาร ได้หักโค่นลง แต่สิ่งที่เราจะได้จากการสูญเสีย คือการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส การสูญเสีย พระองค์ไปเป็นวิกฤตของคนทั้งชาติ แต่ พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส โดยการมาศึกษา

พระจริยวัตรของพระองค์ แล้วมีอะไรบ้างที่เรา จะประพฤติปฏิบัติตามได้

พระบรมราชโอราพาทของพระองค์ที่ให้ไว้ เนื่องในโอกาสต่างๆ และโครงการพระราชดำริ ๔,๔๔๗ โครงการ ล้วนมีประโยชน์มากมาย ตั้งแต่ในเรื่องการดำรงชีวิต การใช้ระบบ เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปีนี้สหประชาชาติก็จะ เอาระบบเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในองค์การ ยูเนสโก ไปสานต่อเป็นประโยชน์กับประเทศที่ กำลังพัฒนา หรือประเทศที่พัฒนาแล้ว หากเกิด วิกฤตเศรษฐกิจ ก็ใช้ระบบเศรษฐกิจพอเพียงไป

ดำรงชีวิตได้ เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างของคนทั้งโลกได้

อีกอย่างหนึ่งก็คือ **ต้นไม้ของพ่อ** คือ พระองค์ก็เป็นต้นไม้ของประเทศชาติ และที่สำคัญก็คือในวันเฉลิมพระชนมพรรษาฯ หรือมีวันเข้าพรรษาเมื่อไหร่ก็จะมีการปลูกต้นไม้ถวายเป็นพระราชกุศล เป็นการดูแลรักษาป่า พระองค์ทรงทำมาต่อเนื่อง ถ้าเราจะปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทของพระองค์สักข้อหนึ่ง อย่างน้อยที่สุดก็ปลูกต้นไม้ถวายพระองค์ปีละต้น ปลูกเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะระบบนิเวศในประเทศไทยตอนนี้เสียหายหมดแล้ว พระองค์มีความสามารถในการทำฝนเทียม แต่ประชาชนก็มีความสามารถในการตัดไม้ทำลายป่า เพราะฉะนั้นวิทยาการการทำฝนเทียม ถ้าไม่มีเมฆ ฝนเทียมก็ทำไม่ได้ ถ้าปลูกป่า มีเมฆถึงจะฝนแล้ง ก็พอที่จะทำให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลได้ ถ้าเราบูชาพระองค์เทิดทูนพระองค์ อย่างน้อยควรปลูกต้นไม้คนละต้น ระบบสิ่งแวดล้อมของเราก็จะดีด้วย แก้ได้ทั้งภัยแล้งทั้งน้ำท่วม พระองค์มีทุกสิ่งทุกอย่างให้ ถ้าเราปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท วิกฤตก็จะกลายเป็นโอกาส ภัยต่างๆ ก็จะลดน้อยถอยลง

และอีกอย่างหนึ่งก็คือในเรื่องของ **การนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปดำเนินชีวิต** ตั้งแต่เรื่องทาน ศีล ภาวนา

พระองค์ก็ทำบุญถวายทาน ก็ให้เห็นใบเสร็จที่พระองค์ถวายค่ารักษาพยาบาลพระสงฆ์ ที่โรงพยาบาลสงฆ์ เดือนละหนึ่งแสนบาท ทุกเดือนๆ แล้วพระสงฆ์ก็ได้ใช้งบประมาณส่วนนี้ในการรักษาพยาบาล เพราะฉะนั้นก็มีหลายโรงพยาบาลที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ นั่นคือทานกุศล คราวที่เกิดภัยธรรมชาติ ก็มีอุภัยชีพพระราชทาน

และทานกุศลในส่วนอื่นๆ เช่น จากที่พระองค์เจริญพระชนพรรษา ๗๒ พรรษา ปีนั้นคนไทยทั่วประเทศทูลเกล้าถวายพระองค์ ๗๒ ล้านบาท เพื่อทรงใช้สอยตามพระราชอัธยาศัย แต่ปัจจัยทั้งหมด ๗๒ ล้านบาท พระองค์เอมาถวายคณะสงฆ์ทั้งหมดเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนบาลีให้ดีขึ้น พระองค์ทรงปรารถนาว่าพระเณรเรียนบาลีก็น้อยลง เรียนก็ยาก สอบก็ยาก ทำอย่างไรจึงจะพัฒนาการเรียนการสอนบาลีให้ดีขึ้น เพื่อพระเณรจะได้อยากจะเรียนมากขึ้น จะได้พัฒนาการเผยแผ่ศาสนาให้ดีขึ้น

พระสงฆ์ก็ไม่รู้จะพัฒนากันอย่างไร ก็มีการประชุมกัน พระองค์ถวายมาแล้ว ๗๒ ล้าน เพื่อให้พัฒนาเรื่องการเรียนการสอนบาลีอย่างเดียว เอาตรงนี้เน้นๆ เลย อาตมาก็ได้เข้าไปร่วมประชุมในฝ่ายวิชาการ ก็มีมูลนิธิชัยพัฒนา แล้วก็เจ้าหน้าที่หลายหน่วยเข้ามาร่วมประชุมว่าจะทำอย่างไรดีกับปัจจัยที่ในหลวงถวายมา ๗๒ ล้าน ก็มีการนำเสนอหลายหลากวิธี สุดท้ายก็ยังตัดสินใจอะไรไม่ได้ จึงนำไปเก็บไว้ก่อน แล้วก็ไปทำเป็นทุนเล่าเรียนหลวง องค์ไหนสอบได้คะแนนดี หรือว่าวัดไหนเป็นวัดที่นักเรียนสอบได้เยอะระดับประเทศก็ให้เป็นทุนเล่าเรียนหลวงจริงๆ แล้วตอนแรกเฉพาะบาลี ต่อมาพระสงฆ์ก็ขยายเป็น ทั้งหมดมาภุษา ทั้งหมดมาภุษา ก็ได้มีทุนเล่าเรียนหลวงไปหลายสาขา

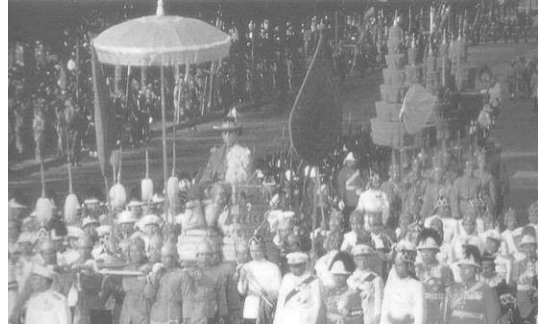
ทรงพระราชทานเพื่อการศึกษาของสงฆ์

อย่างเต็มที่เลย แต่การศึกษาก็ยังไม่ได้เป็นตามพระราชประสงค์ ในที่ประชุมก็มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เกี่ยวกับบาลีเพื่อพัฒนาเข้าสู่พระไตรปิฎก สุดท้ายก็ยังไม่สามารถตกลงในที่ประชุมได้ ก็เลยให้เป็นทุนเล่าเรียนหลวงก็แล้วกัน ไม่ต้องคิดอะไรมาก กลายเป็นทุนเล่าเรียนหลวงจนกระทั่งปัจจุบัน อาตมาก็จึงมาทำโครงการบาลีศึกษาเพื่อพระไตรปิฎกที่วัดจากแดง

โครงการสุดท้ายก็คือ **ทำอย่างไรจึงจะช่วยพัฒนาสามเณร** ให้สามเณรมีเวทีในสังคม ก็มีโครงการสุดท้ายก็คือ **สามเณรธรรมาสน์ทอง** ในพระบรมราชูปถัมภ์ จะคัดเลือกสามเณรที่มีความสามารถในการแสดงธรรมระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ แล้วก็มาแข่งขันกัน ซึ่งอาตมาก็ได้ไปเป็นกรรมการคัดเลือกสามเณร รู้สึกว่าจะได้สัก ๓ รุ่นแล้วที่ผ่านการคัดเลือกที่มีความสามารถในการแสดงธรรม แล้วองค์ไหนที่ได้อันดับ ก็ได้รับรางวัลธรรมาสน์ทอง พร้อมทั้งปัจจัยสนับสนุนสำนักเรียนที่สามเณรรูปนั้นสังกัดอยู่

โครงการสังคายนา ตรวจชำระพระไตรปิฎก ทั้งฉบับบาลี และฉบับแปลเป็นภาษาไทย พระองค์ก็ทรงอุปถัมภ์ แล้วยังมี**โครงการปริวรรตอักษรโบราณเป็นอักษรปัจจุบัน** ของมูลนิธิ **“ภูมิพล”** ก็เป็นที่ประจักษ์

อันนี้ก็คือโครงการที่พระองค์ได้ทรงทำ

เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของพระสงฆ์ แล้วการศึกษาหลายๆ อย่างที่เราเห็น โดยเฉพาะถอดคำแปลจากพระไตรปิฎก ที่คำบาลีว่า **“ศึกษา”** ที่พระองค์ชอบใจก็คือความหมายว่า **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** พระองค์ก็จะย้ำตรัส เมื่อก่อนก็เคยสงสัย ว่าทรงเอา ๓ คำนี้ มาจากไหน พระองค์คิดเองหรือเอามาจากไหน คือจะแก้ปัญหาได้ต้องเข้าใจปัญหา เข้าถึงปัญหา ต้องพัฒนา สามอย่างนี้แหละ ก็ไปเจอบทความของท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) อธิบายคำว่า **ศึกษา** มาจากตรงนี้ แล้วก็ไปดูของพม่า ก็คือความหมายคล้ายกันว่า **เรียนรู้ ให้เข้าใจ ผึกหัดให้เป็น ลงมือปฏิบัติจริงจัง** ในส่วนของตัวอรรถกถาที่ขยายคำนี้โดยตรงคือ อรรถกถา อานาปานสติสูตร อธิบายศึกษา นี้ให้ละเอียด ถ้าแปล ๒ อย่าง ก็แปลว่า **“ยอมศึกษา”** กับ **“ยอมสำเหนียก”** ถ้าแปล ๕ ความหมายคือ **“ตั้งใจฟังให้เข้าใจ ทรงจำให้ได้ ทบทวนอย่าให้ลืม ผึกหัดให้เป็น ลงมือปฏิบัติทันที”** อันนี้คือ ๕ ความหมาย ถ้า ๕ ย่อให้เหลือ ๓ ก็คือ **เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา**

ตรงนี้แหละ **“ปริยัติ”** กับ **“ปฏิบัติ”** อยู่ด้วยกัน คือไม่ใช่เรียนแล้วไม่ได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติแล้วโดยที่ไม่ได้เรียนมาก่อน ทั้งเรียน ทั้งปฏิบัติ ต้องไปควบคู่กัน ซึ่งพระองค์ก็เอาศึกษาในความหมายนี้ คือทรงเรียนรู้เรื่องอะไรจริงจัง แล้วก็ลงมือทำให้เป็นรูปธรรม อันนี้คือแบบอย่างที่เราจะดำเนินตามรอยพระยุคลบาทได้

เครดิตภาพ : <http://www.banmuang.co.th/>

“สามเณรธรรมาสน์ทอง” หนเหนือ ได้จัดขึ้น ณ วัดเจ็ดยอด

บางทีเราเรียนมาเยอะแต่เราไม่เคยใช้อะไรเลย
สุดท้ายความรู้นั้นก็ลืมหมด แต่พระองค์เรียนรู้
อะไรก็ทรงเอาความรู้นั้นมาฝึกหัดใช้

หลายๆ อย่างที่เอาตามาได้เรียนรู้จาก
ผลงานของพระองค์ท่าน เช่นเรื่องของระบบ
เศรษฐกิจพอเพียงก็ดี เรื่องของไตรสิกขา
ก็ดี เรื่องของศีล เรื่องของทาน พระองค์ก็ทรง
บำเพ็ญด้วยพระองค์เองโดยไม่ทรงประกาศให้
ใครรู้ (นายอินทร์ ผู้ปิดทองหลังพระ) พระองค์
รักษาอุโบสถศีลเป็นประจำ ปัจจุบันรารณรงค์
แค่ศีล ๕ กันก็ยังไม่ค่อยรอด แต่พระองค์
ทรงรักษาอุโบสถศีล คนที่รักษาอุโบสถศีล
ปรกติเอาตามากี่เจอ ผู้เฒ่า ผู้แก่ ผู้สูงอายุหลาย
คนที่รักษาอุโบสถศีล เวลาจะจากโลกนี้ไปก็ไม่
หลงทำกาลกิริยา ก็ไปอย่างมีสติ มีสัมปชัญญะ
ก็เรียกว่าชาตินี้ ก็มีความเพ็ดเพลิน ชาติหน้า
ก็มีความเพ็ดเพลิน เพราะศีลที่รักษาไว้ดี โดย
เฉพาะศีล ๘

ฉะนั้น ในส่วนของศีล พระองค์ก็รักษา
ในส่วนของภาวนา พระองค์ก็เจริญ มีครั้ง
หนึ่งพระองค์ก็เอาเทพซีตีเสียงธรรมะของ
สมเด็จพระญาณสังวรฯ ให้พลตำรวจเอกท่านหนึ่ง
ฟัง แล้วพระองค์ก็ตรัสถามว่า ฟังแล้วเป็น
อย่างไรบ้าง ท่านนายพลนั้นก็บอกว่าฟังแล้ว
ไม่ค่อยจะเข้าใจ รู้สึกว่าวงเหลือเกิน พระองค์
ก็ตรัสว่าธรรมะก็เป็นอย่างนี้แหละ พระองค์
ฟังแล้วก็เข้าใจ ถ้าคนไม่เคยปฏิบัติ ไม่เคยอยู่

กับปัจจุบันอารมณ์ ฟังเรื่องกรรมฐานจะว่าง
พระองค์ก็จึงตรัสบอกท่านนายพลตำรวจท่านนั้น
ว่า “ธรรมะเรื่องกรรมฐานมันต้องมีใจมาด้วย
ต้องศึกษาปริยัติ แล้วก็โน้มจิตไปฟัง แล้วจึง
ไม่ว่าง แต่ถ้าฟังแบบธรรมะลึกซึ้ง แบบธรรมะ
ชั้นสูง ฟังไม่นานหรอกจะว่าง” พระองค์ก็ตรัส
บอกวิธีฟังว่าต้องฟังบ่อยๆ ฟังหลายๆ เทียว
พระองค์ก็ได้ฟังธรรมที่สมเด็จพระญาณสังวรฯ
ได้เทศน์ไว้หลายตอน ส่วนหนึ่งก็เก็บข้อความ
เรียบเรียงเป็นต้นฉบับ ส่วนหนึ่งก็ให้คนใกล้ชิด
ของพระองค์ได้รับฟัง ซึ่งในส่วนตรงนี้พระองค์
ไม่นั่งคิดเอง เออเอง คือมีหลักปริยัติ แล้ว
พระองค์ก็ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง

**อย่างเรื่องสัมมาทิฐิของพระสารีบุตร
ซึ่งสมเด็จพระญาณสังวรฯ ได้เทศนาไว้
พระองค์ทรงถอดเทปและทรงเรียบเรียงเอง**
ทรงมีพระปรีชาในเรื่องของภาษา บางครั้ง
ธรรมะก็แปลเป็นภาษาไทย ใช้ภาษาไทย แต่
ทำไมเราฟังไม่รู้เรื่อง เพราะภาษาไทยของเรา
ยังอ่อนอยู่ แต่ภาษาไทยของพระองค์เป็นเยี่ยม
มาก หนึ่ง ทรงสร้างคำศัพท์ขึ้นมาใหม่ได้ สอง
คิดคำศัพท์ที่จะมาตรงกับภาษาบาลี แต่เมื่อ
สร้างคำศัพท์บางคำศัพท์ ก็อาจจะดูแปลก ดู
ยาก อย่างเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พระองค์ก็
ทรงคิดคำศัพท์นี้ แล้วก็ทรงทำอย่างนี้ คนก็ยัง
ไม่เข้าใจ กว่าคนจะเข้าใจคำว่าเศรษฐกิจพอ
เพียง คิดเองว่าถ้าเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว เมื่อ
ไคร้ประเทศชาติจะเจริญสักที ก็ไปเอาคำว่า
พอเพียง คือแค่นี้ๆ หน่อยๆ ก็พอ

แต่พระองค์ขยายความว่าทำให้พอมิ พอ
กิน พอใช้ แต่พอเหลือกินเหลือใช้แล้วเอาไป
ขาย คืออย่างน้อยๆ เราไม่ต้องซื้อเขากิน ทำให้
พอใช้ก่อน พอใช้เสร็จพอเก็บแล้ว ก็เอาไปขาย
คือทำให้เพียงพอ ในครอบครัวก็ยังไม่พอเพียง
ประเทศชาติก็ยังไม่พอเพียง จะไปขายต่างชาติ

มันก็ไม่พอหรอก ต้องทำให้คนในชาติได้พอกิน ทำให้คนในบ้านได้พอกิน ทำให้ประเทศชาติมีกิน แล้วก็ทำให้พอที่จะเก็บไว้ แล้วก็ทำพอที่จะเอาไปขาย

คือคำว่าพอนี้ เพียงพอกับความต้องการที่เรามีอยู่ ไม่ใช่ว่าซีเกียง ทำนิดเดียวก็พอแล้ว แค่พอกินพอใช้นิดๆ หน่อยๆ ไม่ใช่ ทำให้พอใช้จริงๆ แล้วก็คือ ไมโลภ ไม่ทะเยอทะยานในสิ่งที่มีมันไม่มี หรือได้มาโดยไม่ชอบธรรม อันนั้นคือสิ่งที่พระองค์ได้มองเห็น หลักเศรษฐกิจพอเพียง คำนี้กว่าคนจะเข้าใจใช้เวลาช้านาน ตอนนี้อย่างไรก็ตามก็รู้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร คำศัพท์นี้พระองค์ก็สร้างคำศัพท์ขึ้นมา คำว่าพอเพียงคืออะไร พระองค์ก็แต่งทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย พอได้ทำลงมือไปก็ “อ้อ ไซ้” พอเพียงจริงๆ พอทำตามก็เห็นชัดเจน

ฉะนั้น ทรงพระปรีชาญาณเรื่องของภาษา เรื่องคิดคำศัพท์ แล้วก็ทรงคิด**ประดิษฐ์เรื่องเครื่องใช้ไม้สอย** อย่างเช่น **กัณฑ์น้ำขัยพัฒนา** กัณฑ์ที่ไปทำให้น้ำมีออกซิเจน ตอนที่พุทธศกษาเอาไปติดตั้งแล้ว ตรงสระมูจลินท์ อันนี้ก็คือสิ่งที่ออกไปต่างประเทศ และปีนี้ประเทศจอร์แดนก็มาขอระบบฝนเทียมของในหลวง ประเทศจอร์แดนก็แห้งแล้ง ไม่ค่อยมีน้ำ ก็ขอวิธีการทำฝนเทียมจากประเทศไทยไป

ฝนเทียมก็คือ ๑ หลักการวิทยาศาสตร์ ๒ หลักการของนิยาม ก็คืออุตุนิยมกับพีชนิยาม ก็คือพุทธศาสตร์ ในส่วนของ อุตุนิยม ดินฟ้า

อากาศ พีชนิยาม เรื่องของพีช ถ้าเรารักษาศีลดี กรรมนิยามดี ไม่ตัดไม้ทำลายป่า อุตุนิยม พีชนิยาม กรรมนิยามก็ได้ทำแล้ว และอาศัยหลักวิทยาศาสตร์คือการทำฝนเทียม ผสมกันแล้ว ก็จะทำให้ฝนตก

แต่ ณ ปัจจุบัน ฝนเทียมในประเทศไทย ปีที่แล้ว ทำไม่ทำแล้วไม่ได้ผล ก็ชาวบ้านไปตัดต้นไม้หมด แล้วเมฆไม่ลอยไปเหนือเขื่อนแล้ว เมฆไม่รวมตัวกันแล้ว ฝนเทียมดีขนาดไหน มันก็ต้องรอเมฆ พอมีเมฆแล้วก็เอาสารเคมีไปโปรย แล้วหลังจากนั้นฝนก็จะตก ตอนนี้อย่างไรก็ตามเราไปทำลายต้นไม้หมด องค์ประกอบมันไม่ครบ พระองค์บอกให้ปลูกต้นไม้ซะ อย่าตัด แต่เราก็ไปตัด พระองค์ต้องการทำฝนเทียม เราไปตัดไม้แล้ว ฝนเทียมจะเกิดขึ้นได้อย่างไร อาตมาก็ติดตามตั้งแต่ฝนเทียมขึ้นลำแรกของปีนี้เลย ๑,๒๐๐ เทียว รัฐบาลก็ถอดใจ ฝนไม่ตก ไม่ใช่ว่าวิธีการที่พระองค์ตรัสไว้ไม่ได้ผล แต่เพราะต้นไม้ไม่มีแล้ว เมฆกระจายตัวหมด นั่นก็คือกรรมนิยาม คนไม่ค่อยรักษาศีล มันต้องมีองค์ประกอบ พอมีองค์ประกอบครบแล้ว จึงจะสำเร็จได้

ฉะนั้น สิ่งเหล่านี้ก็คือ พระองค์ทรงเป็นทั้งนักคิด เป็นทั้งนักทำ เป็นตัวอย่างให้ดูทุกเรื่องเลย ตั้งแต่เรื่องต่ำสุดไปจนถึงเรื่องสูงสุด เรื่องต่ำสุดก็คือ เรื่องปากเรื่องท้อง เรื่องทำมาหากิน เรื่องสูงสุดก็เรื่องการนำพระพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาไปใช้ในชีวิต เพื่อให้เกิด

ความสามัคคีของคนในชาติ พระองค์เป็นแบบอย่างให้เราดูทุกรูปแบบ

เรื่องสำคัญก็คือเรื่องการทำพระองค์ทรงตั้งมั่นในไตรสรณคมน์ เมื่อถูกโลกธรรมกระทบ พระองค์ไม่หวั่นไหวเลย ก็คือใครตำใครว่า ใครนินทา ใครเยาะเย้ยถากถาง ทรงนิ่งได้ ก็เพราะทรงตั้งมั่นในไตรสรณคมน์ ถ้าไม่ตั้งมั่นในไตรสรณคมน์นี้ คนดูถูกขนาดนี้ ก็จะเอาคืน จิตปลุกขมนั้นจะเอาคืน แต่ทำไมพระองค์นิ่งแล้วค่อยๆ ตอบไปด้วยคำสุภาพ จิตที่ตั้งมั่นในไตรสรณคมน์ พอโดนโลกธรรมเข้ามากระทบ มีสติ มีปัญญา คิดทัน ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ เพราะมีไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งสูงสุด จิตใจจะไม่หวั่นไหว ถึงแม้ยังไม่ได้เป็นพระอรหันต์ก็ตาม แต่ถ้าไม่มีไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง โดนกระทบหน่อยก็ไปหมดเลย อันนี้เป็นสิ่งที่พระองค์ทำให้รู้ว่าทรงเข้าถึงพระรัตนตรัย ไม่ใช่เข้าถึงแค่กราบไหว้

พระองค์มีอีกอย่างหนึ่งก็คือ ทรง**ปิดทองหลังพระ** ทำไมพระองค์ซื้อนายอินทร์ ลักษณะของพระอินทร์ก็คือ ทำบุญไม่ต้องโฆษณา ให้ใครรู้ ปลุกต้นไม้ สร้างถนน ทำสะพาน พระองค์ทำความดี บำเพ็ญบารมี โดยเฉพาะ ทศพิธราชธรรม พระองค์ก็ทำไปเลย ไม่ต้องบอกให้ใครรู้ พระอินทร์ก็ทำแบบเดียวกันนี้

โบราณเขาเขียนไว้หลังพระประธานที่ปิดทองไว้เสร็จแล้วว่า “**ไหว้พระพุทธ ใจอย่า**

หยุด อยู่ที่ทองคำ ไหว้พระธรรม ใจอย่าหยุด อยู่ที่คัมภีร์ไบเบิล ไหว้พระสงฆ์ อย่าจำนง หมายถึง ว่าเป็นพระลูกพระหลาน”

ไหว้พระพุทธ ใจอย่าหยุดอยู่ที่ทองคำ ก็คือ ถ้าเป็นพระแก้ว พระทองคำ ฉะนั้นจึงจะกราบจะไหว้ ต้องมองผ่านสิ่งมีค่าภายนอกคือทองคำ มองทะลุไปถึงสิ่งมีค่าภายใน คือ**พุทธคุณทั้ง ๙** แล้วจึงกราบไหว้

ไหว้พระธรรม ใจอย่าหยุดอยู่ที่คัมภีร์ไบเบิล ก็คือ ตอนนีเราไปขอเช่าคัมภีร์ไบเบิลเก่าๆ จากนอร์เวย์มา นั่นก็คือคัมภีร์เก่าแก่โบราณ แล้วเราก็ไปยึดติดของเก่า ของโบราณ จากอัฟกานิสถาน ก็มีมูลค่า ๑๐ กว่าล้าน แต่โบราณเขาบอกว่า ไหว้พระธรรม ใจอย่าหยุดอยู่ที่คัมภีร์ไบเบิล ต้องเข้าไปถึง **ธรรมคุณทั้ง ๖** ให้ได้ ต้องเข้าใจ ต้องมองผ่านสิ่งมีค่าภายนอกคือคัมภีร์ไบเบิล มองทะลุไปถึง**ธรรมคุณทั้ง ๖**

ไหว้พระสงฆ์ก็อย่าจำนงหมายว่า เป็นพระลูกพระหลาน อย่าไปหยุดแค่ตรงนั้น ให้มองผ่านหลวงปู่ หลวงน้า หลวงอา หลวงลุง มองไปถึง **สังฆคุณทั้ง ๙** ไหว้พระสงฆ์ ให้น้อมใจไปในสังฆคุณทั้ง ๙

นั่นคือการไหว้พระอย่างถูกต้อง ถ้าไหว้ได้ระดับนี้ อย่างที่พระองค์เป็น ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม ถ้าไปถึงขั้นนี้ อะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่หวั่นไหวแล้ว ถ้าเป็นพวกเรามีอะไรนิดหน่อย เช่น เห็นพระมีข้าวอยู่หน้าหนังสือพิมพ์ ไม่ใส่บาตรแล้ว ไม่ไหว้พระแล้ว ที่ถูกคือเราไม่ได้ไหว้บุคคล เราไหว้คุณธรรม ไหว้คุณคือศีลเป็นต้น อันนี้คือสิ่งที่เราจะต้องเข้าถึง

ฉะนั้น เราเข้าใจเข้าถึงสิ่งเหล่านี้ที่พระองค์ทำเป็นแบบอย่าง จิตใจมันคงไม่หวั่นไหว แล้วก็นิ่งได้ สงบได้เมื่อภัยมา แก้ปัญหาได้ เมื่อภัยมี ภัยมาก็นิ่งสงบ แล้วก็แก้ได้อย่างทันท่วงที แล้วก็แก้ได้ตรงประเด็น **ไม่ตื่นตระหนก**

แต่ตื่นตระหนก ตื่นตระหนกก็คือ ภัยมันมาจากไหน มันมีสาเหตุมาจากอะไร แล้วจะแก้ปัญหายังไง ถ้าตื่นตระหนกก็เป็นกระต่ายตื่นตูม ภัยมันก็วิ่งลู่ลี้ลุกกลน ไม่มีความสงบ ก็ทำให้แก้ปัญหามันไม่ตรงจุด นี่ก็คือสิ่งที่พระองค์ได้เป็นแบบอย่าง ทั้งในเรื่องของการใช้ชีวิตในเรื่องของเศรษฐกิจ และในเรื่องของภูมิปัญญา

ปฏิจา : สุดท้ายนี้ ขอความเมตตา พระอาจารย์สรุปข้อคิดฝากคนไทยเพื่อดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท

วิชันนา : คนไทยต้องฉลาดที่จะพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส การสูญเสียพระองค์ไปเป็นวิกฤตของประเทศชาติ สิ่งแรก คนไทยต้องสมัครสมานสามัคคี แล้วดำเนินรอยตามพระราชปณิธานที่พระองค์ทรงแนะนำไว้ ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่าง ถ้าใครดำเนินตามพระบรมราโชวาทของพระองค์ วันละข้อๆ ๓๖๕ วัน เราจะมีแบบอย่างอยู่ในใจ ๓๖๕ ข้อ โครงการมี ๔,๔๔๗ โครงการ เอามาใช้ ดูแล้วจะเห็นผล

จากนี้ไป ขอให้ช่วยกันปลูกต้นไม้วันละต้น ต้นอะไรก็ได้แล้วแต่ หรือพระดำรัสใดก็ตามที่เราเห็นว่าเข้ากับชีวิตของเราได้ เอามาใช้วันละข้อ ชอบใจเรื่องนี่แล้วลงมือปฏิบัติ วันนี้ชอบใจเรื่องนี้ ลงมือปฏิบัติ

อย่างเช่นครอบครัวไทยกำลังมีปัญหา ครอบครัวแตกสลาย คือการไม่มีเวลาให้กับ

ครอบครัว พ่อก็ไม่มาทานอาหารที่บ้าน แม่ก็ไม่มาทาน ลูกตื่นมาอาหารก็อยู่ในตู้ เงินค่าขนมไปโรงเรียนก็อยู่บนหลังตู้ ไม่เคยเห็นหน้าพ่อ หน้าแม่ ตรงนี้ถ้าคนไทยอาศัยโอกาสนี้แล้วให้เวลากับครอบครัว กลับมาทานอาหารที่บ้านพร้อมหน้ากัน

อย่างในหลวง พระองค์เสวยกับพระราชชนนี สัปดาห์ละ ๕ วัน เสวยกับสมเด็จพระราชินี ๑ วัน แล้วพระองค์อยู่กับพระองค์เองคือไม่เสวย ๑ วัน เพราะวันนั้นทรงรักษาอุโบสถศีล ก็เห็นอย่างชัดเจนตรงนี้ ทรงเป็นแบบอย่าง **มหाराชยอดกตัญญู** ทรงให้เวลากับพระราชมารดา ให้เวลากับครอบครัว ครอบครัวก็อบอุ่นตอนที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ อยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช พระองค์เสด็จมาเยี่ยมที่ห้อง สมเด็จพระเจ้าจะออกจากห้องมาพระองค์ก็ทรงเตรียมกล้องถ่ายรูป ทรงถ่ายรูปสมเด็จพระเจ้าแล้วเข้าไปกอดเจ้าหน้าที่จะมาช่วยเข็นพระราชรถ พระองค์บอกไม่ต้อง เราเป็นลูก เราทำเองได้ ไม่เป็นไร หรอกทำให้แม่แค่นี้ ก็จะทำให้ส่วนนี้พระองค์มีพระทัยรักครอบครัว กตัญญู รักเดียวใจเดียว ขอให้ดูพระองค์เป็นแบบอย่าง พระองค์เองกลางวันให้เวลากับประเทศชาติ ตกเย็นให้เวลากับครอบครัว ประเทศชาติพระองค์ก็ให้เวลาดังแต่เช้าจนถึงเย็น แล้วครอบครัวก็ให้เวลาจากเย็นถึงสว่าง นี่ก็คือสิ่งที่พระองค์ทำให้ดู ขอให้ดูพระองค์เป็นแบบอย่าง

ศีลธรรมกำลังมีปัญหา ก็ดูพระองค์เป็นแบบอย่าง สิ่งแวดล้อมกำลังมีปัญหา ก็ดูพระองค์เป็นแบบอย่าง เศรษฐกิจโลกกำลังมีปัญหา ก็ดูพระองค์เป็นแบบอย่าง อะไรที่เป็นปัญหา เราดูพระองค์เป็นแบบอย่าง ก็สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด นั่นคือการตามรอยพระยุคลบาทได้ดีสุดยอด คือการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส เจริญพร 🙏

กวีนิพนธ์ :

พอดีที่พอเพียง

พอดี

ความพอดี ต้องดี ให้พอก่อน
ถ้ายังไม่ ดีพอ ปล่อยก็พัง

แล้วค่อยพอน ปล่อยวางดี ในทีหลัง
ดีหรือยัง ดีให้พอ ค่อยพอดี ๆ

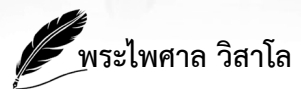
พอเพียง

พอปัจจยสี่ เพียงจิว ได้ปฏิบัติ
สันโดษพอ พอฝากไว้ ไทยทั้งปวง

จึงจะจัด เป็นพอเพียง เสียงในหลวง
เพื่อเพียรล่วง วัฏฏภัย ให้รอดเฮย ๆ

ปัญญา

รับมือกับความเศร้าโศก ในยามสูญเสีย...

พวกเราในที่นี้บางคนเคยสูญเสียพ่อแม่หลายคนเคยสูญเสียญาติผู้ใหญ่ เช่นปู่ย่าตายาย แต่ว่าแทบไม่มีใครเลยสักคนที่เคยสูญเสียในหลวงมาก่อน จนกระทั่งเมื่อวานนี้ ตอนที่ในหลวงรัชกาลที่ ๘ สวรรคตก็เป็นเวลา ๗๐ ปีมาแล้ว คนที่อายุ ๘๐ ปีถึงจะจำความได้ แต่ก็ยังเด็กอยู่ อาจจะรู้สึกอะไร ต้องเป็นคนที่อายุ ๘๕ - ๙๐ ปี ถึงจะเคยรู้สึกว่าสูญเสียในหลวงมาก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์เมื่อวาน แต่คนที่อายุ ๘๕ - ๙๐ ปีทุกวันนี้เหลือน้อยเต็มที ที่นี้ก็มีไม่กี่คน จึงพูดได้ว่าคนไทยเกือบทั้งประเทศเพิ่งรู้จักกับความสูญเสียในหลวงจากเหตุการณ์เมื่อวานนี้

คนไทยส่วนใหญ่เกิดมาก็มีในหลวงแล้ว อยู่ใต้บรมราชูปถัมภ์ตั้งแต่เกิด ไม่ว่าจะยามสุขหรือยามทุกข์ก็มีพระองค์อยู่เหนือหัวเรา หลายคนคงรู้สึกว่าในหลวงจะอยู่กับเราไป

จนตลอด เพราะตั้งแต่เกิดมาก็มีในหลวงแล้ว หลายคนพ่อแม่ตายไปแล้ว ญาติผู้ใหญ่หลายคนก็ตายไปแล้ว แต่ก็ยังมีในหลวง เพราะฉะนั้นเมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต อาตมาเชื่อว่าคนจำนวนไม่น้อย เรียกว่าคนเกือบทั้งประเทศก็ได้รับรู้สึกว่าตนเป็นกำพร้าทันที เป็นกำพร้าพร้อมกันทั้งประเทศเลย

การเป็นกำพร้า เช่น กำพร้าพ่อ กำพร้าแม่ ปกติเราผลัดกันเป็น ไม่ได้เป็นกันทีเดียวทั้งประเทศ แต่การสูญเสียในหลวงครั้งนี้ พูดได้ว่าพวกเรากำพร้าทั้งประเทศพร้อมๆ กันเลย ทำให้รู้สึกว่ามีบางสิ่งที่ทรงคุณค่าหายไปจากชีวิต รู้สึกได้ถึงความสูญเสียอันใหญ่หลวง ในจิตใจของเรา เกิดความรู้สึกแฉ้วแฉ้วว่างโหวง ขาดที่พึ่ง

ความรู้สึกเช่นนี้เป็นเรื่องธรรมดา เพราะว่า เป็นเหตุการณ์ที่พวกเราไม่เคยประสบมาก่อน

คนที่สูญเสียพ่อที่แรกอาจจะเศร้าโศกเสียใจมาก แต่เมื่อผ่านประสบการณ์นี้แล้ว พ่อสูญเสียแม่ก็ทำให้ใจได้ บางคนสูญเสียแม่มาก่อนก็เสียอกเสียใจมาก แต่ก็ทำให้พ่อบริการประสบการณ์อยู่ข้างครั้นสูญเสียพ่อก็ทำให้ใจได้

แต่ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อวานนี้ เป็นความสูญเสียที่คนเกือบทั้งชาติไม่เคยผ่านพบมาก่อน ซึ่งอาจมีถึง ๙๙ เปอร์เซ็นต์ของคนทั้งประเทศ จึงย่อมมีความเศร้าโศกเสียใจอาลัยอาวรณ์ เป็นธรรมดา ไม่ต้องสงสัยว่าทำไมเรามีความเสียใจอาลัยอาวรณ์ ทั้งๆ ที่ก็รู้ว่าในหลวงทรงประชวรมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว การประชวรกับการสวรรคตนั้นแตกต่างกันมากทีเดียว ก็เหมือนกับเวลาพ่อแม่ของเราล้มป่วย แม่ป่วยหนัก ถึงขั้นเข้าห้องไอซียู แม่สถานการณ์จะเลวร้ายอย่างไร ก็แตกต่างอย่างมากกับเวลาที่ท่านสิ้นลม ตอนที่ท่านยังมีลมหายใจอยู่ เราก็ยังรู้สึกอบอุ่น รู้สึกว่าเรายังมีที่พึ่ง ยังมีคนรักอยู่ใกล้ๆ ยังมีคนที่เราจะพูดคุยได้ รวมทั้งยังมีความหวังด้วย แม้จะริบหรี่เพียงใด ก็มีความหมายต่อจิตใจของเรา แต่พอท่านสิ้นลมไป ความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่างกันมากเลย ความโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์ย่อมท่วมท้นเป็นธรรมดา เพราะความหวังดับสิ้นแล้ว เป็นการขาดเสาหลักของชีวิตไปอย่างถาวร

ดังได้กล่าวแล้ว ความโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์ที่เกิดจากการสูญเสียพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ ปกติแล้วเกิดขึ้นกับคนไม่กี่ปerson แล้วก็ผลัดกันโศกเศร้า ผลัดกันสูญเสีย แต่ไม่เคยมีครั้งใดที่คนทั้งประเทศสูญเสียพร้อมๆ กัน อย่างนี้ บางคนก็ทำให้ใจได้ ไม่โศกเศร้า ไม่ร้องไห้ ร้องไห้ ก็ดีแล้ว แต่ก็ควรเข้าใจคนที่เสียอกเสียใจ ร้องไห้ น้ำตานองหน้า ต้องเข้าใจเขา เห็นอกเห็นใจเขา อย่าไปตำหนิหรือต่อว่า ว่าทำไมเธอเศร้าโศกเสียใจ ไม่รู้หรือว่ามีเป็นธรรมดาของโลก อาจจะมีบางคนที่มีคิดแบบนั้น

อาจมาอยากให้เรามีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่มีความเศร้าโศกเสียใจ อย่าไปสำคัญตนว่าฉันมีธรรมะสูง ทำให้ใจได้ พวกเธอเป็นชาวพุทธเสียเปล่า เข้าวัดเสียเปล่า ยังอดกลั้นหรือข่มใจไม่ได้ ความคิดแบบนี้เป็นอกุศลนะ เพราะว่ามันแสดงถึงการยกตนข่มท่านอยู่ในที่ ในยามนี้ ถ้าเราไม่เศร้าโศกเสียใจ เพราะทำให้ใจได้ ก็อย่าคิดว่ากูเก่งกูแน่ ให้มีเมตตาต่อเขา เห็นอกเห็นใจที่เขาทำใจไม่ได้ ไม่ต่อว่าเขา ในทางตรงข้าม กลับควรให้กำลังใจ เพื่อให้เขาสามารถผ่านพ้นความเศร้าโศกไปได้

ส่วนคนที่เศร้าโศกเสียใจก็ให้รับรู้และยอมรับว่ามีความเศร้าเกิดขึ้นในใจ ไม่ต้องปฏิเสธผลึกไสความรู้สึกลึกนั้น ที่จริงมันก็มีประโยชน์เหมือนกัน เพราะเวลาที่เรเศร้าโศกแล้วคนอื่นเศร้าโศกกับเรา เราจะรู้สึกว่าเขาเป็นเพื่อนทุกข์ คนที่เคยกินแครงแครงใจกัน ที่เคยบาดหมางใจกัน ความเศร้าจะเชื่อมให้เราเข้ามาใกล้กัน เพราะว่าเรามีความรู้สึกเหมือนกัน หัวอกเดียวกัน ความรู้สึกซุนซ่องหมองใจหรือเป็นปฏิปักษ์ก็จะบรรเทาเบาบางลง เพราะว่าเราเป็นเพื่อนทุกข์กัน พยายามใช้ความรู้สึกนี้มาเป็นประโยชน์ เมื่อพบคนที่เคยผิดใจกัน

เกลียดชังกัน ในยามนี้อยากให้มองว่า เขาเป็นเพื่อนทุกซ์ของเรา

ในประเทศอเมริกามีปัญหาเรื่องการเหยียดสีผิวมาก โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งอยู่ในย่านคนจน มีวัยรุ่นที่เป็นผิวขาวกับผิวสีเรียนอยู่ในห้องเดียวกัน แต่ว่าเกลียดชังกัน กลั่นแกล้งกัน บางทีถึงกับทำร้ายกัน ครูสาวพูดอย่างไรนักเรียนก็ไม่สนใจ วันหนึ่งครูชวนนักเรียนทำกิจกรรมง่าย ๆ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายตระหนักว่าแม้จะต่างผิว แต่ก็มีบางอย่างที่เหมือนกัน นั่นคือ เคยผ่านการสูญเสียมาเหมือนกัน บางคนสูญเสียพ่อ บางคนสูญเสียแม่ บางคนก็สูญเสียเพื่อนจากการยกพวกตีกัน วิธีการก็คือ ให้นักเรียนผิวขาวอยู่มุมหนึ่ง นักเรียนผิวสี ทั้งดำและเหลืองอยู่อีกมุมหนึ่ง พอครูถามว่า ใครเคยสูญเสียพ่อหรือแม่ ก็ให้คนนั้นมายืนอยู่กลางห้อง ใครบ้างที่มีเพื่อนติดคุกกี้ให้มายืนอยู่กลางห้อง ใครที่สูญเสียเพื่อนเพราะถูกทำร้าย ก็ให้มายืนอยู่กลางห้อง ทุกครั้งที่ครูถาม ก็จะมึนนักเรียนทั้งผิวขาวและผิวสีมายืนอยู่ด้วยกันกลางห้อง มากบ้าง น้อยบ้าง ทำให้หลายคนพบว่า เอ๊ะ เราก็สูญเสีย เขาก็สูญเสีย เรียกว่าหัวอกเดียวกัน แล้วเราจะโกรธเกลียดกันทำไม ในที่สุดนักเรียนทั้งห้องก็รักกัน สามัคคีกัน เลิกทะเลาะเบาะแว้งกัน

นี่คือประโยชน์อย่างหนึ่งของความเศร้าโศกที่เกิดจากความสูญเสีย ช่วยทำให้คนที่เคยเป็นปฏิปักษ์ต่อกันเปลี่ยนมาเป็นเพื่อนทุกซ์

แต่ถ้าหากว่าสูญเสียเหมือนกันแล้วยังทะเลาะเบาะแว้งกัน นี่แสดงว่าใช้ไม่ได้แล้วนะ เพราะว่าความเศร้าโศกควรจะทำให้เรารู้สึกว่าเป็นหัวอกเดียวกัน มีใจเดียวกัน

ความเศร้าโศกยังมีประโยชน์อีกอย่างหนึ่งคือ **ทำให้อดีตเราเล็กลง** อันนี้มีประโยชน์มากสำหรับคนที่มีอดีตพองโต หลายคนทีรู้สึกว่าคุณ่งกูแน่ อดีตอาจจะพองโตโดยเฉพาะคนเก่งหรือคนที่เรียนสูงหรือร่ำรวย แต่เมื่อใดก็ตามที่เรา รู้สึกเศร้าโศก อดีตเราจะเล็กลง ช่วยให้เรารู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนมากขึ้น ไม่อวดเก่ง วางก้าม อันนี้ก็เป็นประโยชน์นะ เพราะคนเราควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ดังนั้นเมื่อใดที่เราเกิดความเศร้าโศกเสียใจขึ้นมา ก็ขอให้มองว่ามีข้อดีเหมือนกัน

อย่างไรก็ดี อย่างจมอยู่ในความเศร้าโศกเสียใจนาน เมื่อเราเศร้าโศกเพราะรักในหลวง ก็อย่าให้ความเศร้าโศกนั้นทำให้เราหลงลืมหน้าที่ของเรา **หน้าที่ของเราที่สำคัญอย่างหนึ่ง ก็คือการเป็นพลกนิกรที่ดีของในหลวง** พลกนิกรที่ดีย่อมไม่ละเลยโอกาสในการบำเพ็ญประโยชน์ สร้างสรรค์คุณงามความดี ให้แก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ถ้าเรามัวแต่โศคร้ำโศก ซึมเซา เจ้าจุก หมดเรี่ยวแรงทำอะไรวันสองวันก็ไม่เป็นไรนะ มันเป็นธรรมดาของมนุษย์ แต่ถ้าเป็นนานกว่านั้น ก็หมายความว่า

เราละเลยหน้าที่ของเรา เรากำลังทำตัวให้เป็น
ภาระของคนอื่น

พยายามสลัดความเศร้าโศกออกไป เพื่อที่
เราจะได้กลับมาดำเนินชีวิตตามปกติ ซึ่งหมายถึง
การดูแลครอบครัว ทำหน้าที่การงานที่เป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อประเทศชาติ อันนี้จึง
จะเรียกได้ว่าเราเป็นพสกนิกรที่ดีของพระองค์
การรักในหลวงที่แท้จริงนั้น ไม่ใช่แค่รักแต่ปาก
หรือสักแต่ว่ารัก แต่ต้องพยายามทำตัวให้เป็น
**พสกนิกรที่ดี สืบสานพระราชปณิธานของ
พระองค์ตามกำลังที่มี**

อย่างไรก็ตาม อาตมายอมรับว่าเป็นเรื่อง
ยากที่เราจะสลัดความเศร้าโศกทิ้งไป คนเรา
เมื่อเศร้าโศกเพราะสูญเสีย ปกติจะมีคนอื่นมา
ช่วยเราทำกิจการงานต่าง ๆ คนที่สูญเสียลูก
หรือสูญเสียพ่อแม่ ช่วงแรก ๆ อาจจะทำอะไรไม่
ได้เลย ซึมเศร้า เจ้าจุก ไม่มีเรี่ยวแรงทำอะไรเลย
แต่ก็มีภรรยาเพื่อนบ้านหรือมิตรสหาย ที่เขาไม่ได้
สูญเสียเหมือนเรา มาให้กำลังใจ มาช่วยเหลือ
เจือจุน มาช่วยจัดบ้าน มาช่วยหุงหาอาหารให้
ทำให้เราดำเนินชีวิตต่อไปได้

แต่ว่าตอนนี้ พวกเรากลายเป็นกำพร้ากัน
ทั้งประเทศ คนที่อยู่รอบข้างไม่ว่าใกล้หรือไกล
ก็ล้วนสูญเสียทั้งนั้น จะหวังให้คนอื่นมาช่วยเรา
ก็คงไม่ได้ เพราะเขาเองก็รู้สึกแยเหมือนกัน ตก
ที่นั่งเดียวกับเรา ดังนั้นเราต้องรู้จักพึ่งตัวเอง
ช่วยตัวเองได้ให้ เพราะฉะนั้นจึงอย่าเศร้าโศก

เสียใจนาน ถึงแม้ว่าเป็นธรรมดาที่จะรู้สึกอาลัย
อาวรณ์ก็ตาม

ตอนที่ในหลวงรัชกาลที่ ๕ เสด็จสวรรคต
คือ เมื่อ ๑๐๖ ปีที่แล้ว มหาราชสองพระองค์
ของไทยเสด็จสวรรคตเดือนเดียวกันแต่ห่างกัน
๑๐๖ ปี พระปิยมหาราชเสด็จสวรรคตปี
๒๔๕๓ ตอนนั้น ออย่าว่าแต่ขรราวาสเลยนะ
แม้แต่พระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ก็เศร้าโศกเสียใจมาก

ในหลวงรัชกาลที่ ๖ เล่าว่า คืนแรกที่นิมนต์
พระสงฆ์มาสดับปกรณ์ คือ สวดมาติกาและ
บังสุกุลในพระบรมมหาราชวัง แม้แต่สมเด็จพระ
พระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสก็
เสียงสั่นเครือและสะอื้นเป็นบางครั้ง กรมหลวง
ชินวรสิริวัฒน์ ซึ่งภายหลังได้เป็นสังฆราชต่อจาก
สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ก็สวดไม่ค่อยออก
ส่วนสมเด็จพระวันรัต วัดมหาธาตุฯ เสียงเครือ
เกือบจะกลืนน้ำตาไว้ไม่อยู่ สมเด็จพระพุทธ-
โฆษาจารย์ วัดอรุณฯ สวดพลาถน้ำตาไหลพลาง
ยิ่งพระธรรมวโรดม วัดเบญจมบพิตรด้วยแล้ว
ถึงกับร้องไห้เหมือนขรราวาสเลย ท่านเหล่านี้
ล้วนเป็นพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ ฐัธรรมมาเยอะ แต่ก็
หักห้ามความเศร้าโศกเสียใจไม่ได้

นับประสาอะไรกับขรราวาสอย่างพวกเรา
ถ้าจะเศร้าโศกเสียใจ น้ำตาไหล หรือร้องไห้
สะอึกสะอื้นก็เป็นธรรมดา แต่ก็อย่างที่บอก
อย่าเศร้าโศกนาน เพราะว่ามันจะทำให้เรา

ละเลยสิ่งที่จะต้องทำ ไม่ว่าจะการดูแลลูก ดูแลพ่อแม่ ดูแลตัวเอง ทำหน้าที่การงานของตน บางคนแม้แต่เจ้าจุกอยู่หน้าคอมพิวเตอร์ หรือเอาแต่ดูโทรศัพท์มือถือ อ่านเรื่องราวของผู้คนที่เล่าถึงความรู้สึกในยามนี้ มันก็ดีนะ จะได้เกิดความรู้สึกร่วมกัน แต่ถ้าเราทำอย่างนั้นนาน ๆ ก็จะมีจมอยู่ในความเศร้า และถลำลึกขึ้น จนไม่มีเรี่ยวแรงทำงาน

ที่จริงการลุกขึ้นมาทำงานก็ช่วยได้ มีเพื่อนคนหนึ่งเป็นหมอเล่าว่า เขารู้สึกเศร้าโศกเสียใจมาก ตั้งแต่เมื่อวานแล้ว วันนี้พอตื่นขึ้นมา ก็ไม่มีเรี่ยวแรง แต่ว่าหมอมีหน้าที่ต้องไปสอนนักศึกษาแพทย์ ที่แรกก็ไม่ว่าจะสอนได้หรือเปล่า เพราะเรี่ยวแรงไม่ค่อยมี คือ กายมีแรงแต่ใจเหนื่อย ตอนแรกที่สอนก็ผิดนะ พอสอนไปสอนไป เรี่ยวแรงก็กลับคืนมา รู้สึกกระตือรือร้นในการสอน ความเศร้าความอาลัยก็หายไป เกิดความสนุกที่ได้พูดคุยกับนักศึกษา (แต่ว่าพอสอนเสร็จ กลับไปอยู่หน้าคอมพิวเตอร์ ความเศร้ามาก็กลับมาใหม่)

เราต้องรู้จักสลัดความเศร้าออกไป อย่ามัวแต่เจ้าจุกหน้าคอมพิวเตอร์ อย่าใช้เวลากับมันนานไป จะรู้สึกห่อเหี่ยว ต้องลุกขึ้นมาทำงาน ไม่ว่าจะบ้านที่เราเคยทำ กิจวัตรที่เราเคยปฏิบัติ รวมทั้งงานที่ต้องใช้ความคิด สติปัญญา อย่าละเลย ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นว่าเราละทิ้งหน้าที่ของเรา

ในหลวงของเรา พระองค์ทรงเห็นดีเห็นอยู่อย่างไร ก็ทรงเหนื่อยแค้นกาย แต่ว่าใจไม่ยอมเหนื่อย พวกเราก็ควรพยายามรักษาใจของเราอย่าให้เหนื่อย แม้จะมีความอาลัยอาวรณ์เพราะความสูญเสียก็อย่าจมอยู่ในอารมณ์นั้นนาน

สำหรับพวกเราที่เป็นนักปฏิบัติ ก็ให้ถือว่าความเศร้าโศกอาลัยอาวรณ์ เป็นแบบฝึกหัดของเรา เขามาเพื่อให้เราได้ฝึกสติ เรียนรู้การมีสติรู้ทันท่วงที ให้ถือว่าความเศร้าโศกเป็นการบ้าน แม้ว่าเป็นการบ้านที่ยาก เปรียบเสมือนพายุลูกใหญ่ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต กระหน่ำจิตใจของเรา แต่เราก็อย่าท้อแท้ ถือว่าการรับมือความเศร้าโศกเสียใจอาลัยอาวรณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการบ้านของเรา เมื่อมันเกิดขึ้นแล้วเราก็ยอมรับว่า มันเป็นธรรมดาของปุถุชน เพราะแม้กระทั่งพระสงฆ์องค์เจ้าก็ยังมีเศร้าโศก แต่ว่าเราจะไม่ยอมให้มาเล่นงานเราเฉยๆ หรือมาครอบงำจิตใจ ให้ถือว่านี่เป็นโอกาสให้เราฝึกสติเพื่อสร้างความรู้สึกรู้ตัว เพื่อรู้วิธีในการรับมือกับความเศร้าโศก

ความเศร้าโศกเมื่อเกิดขึ้น หากเราคิดจะกดข่มมัน ไม่ได้ผลนะ สิ่งที่เราต้องทำคือรู้ทันมัน

เคยมีคนถามหลวงปู่ดุลย์ อตุโล ซึ่งเป็นลูกศิษย์รุ่นแรกๆ ของหลวงปู่มั่น ฐริทัตโต ว่าหลวงปู่ ทำอย่างไรจึงจะตัดความโกรธให้ขาดได้ หลวงปู่ตอบว่า “ไม่มีใครตัดให้ขาดได้หรอก มีแต่รู้ทัน เมื่อรู้ทันมันก็ดับไปเอง” ความโกรธ

ฉันใด ความเศร้าก็ฉันนั้น มันมาเพื่อให้เราเรียนรู้ เพื่อให้เราได้ฝึกสติ เพื่อให้เรา รู้ว่าจะจัดการกับมันอย่างไร

หลวงพ่อกำลังเขียนเคยพูดว่า “ในความทุกข์ มีความไม่ทุกข์” ฉันใดก็ฉันนั้น ในความเศร้าก็ มีความไม่เศร้า อันนี้เป็นการบ้านให้เราลองหาคำเฉลยดูว่า ทำอย่างไร เมื่อมีความเศร้าเกิดขึ้น เราจึงจะพบความไม่เศร้า ที่จริงสติช่วยได้มากเลย เมื่อมีความเศร้าเกิดขึ้น ถ้าเราไม่มีสติเห็นมัน ก็จะกลายเป็นผู้เศร้าเลย แต่ถ้ามีความเศร้าเกิดขึ้น แล้วเราไม่เข้าไปเป็น เราเห็นมัน ความเศร้าก็หายไป ความไม่เศร้ามาแทนที่ มันอยู่ที่เรานะ เมื่ออารมณ์อกุศลเกิดขึ้นแล้ว อยู่ที่ว่าเราจะรับมือกับมันอย่างไร ถ้าเรารับมือไม่เป็น เช่น กอดข่ม มันก็จะครองจิตใจเรา กลายเป็นผู้เศร้าไปโดยไม่รู้ตัว แต่ถ้าหากว่าเราเกี่ยวข้องกับมัน ถูก เช่น เห็นมัน ความเศร้าจะกลายเป็นความไม่เศร้า ทำให้เราพบว่า ในความเศร้านั้นมีความไม่เศร้า

อะไรเกิดขึ้นก็ตามไม่ว่าภายนอกหรือจิตใจ เรา มันไม่สำคัญเท่ากับว่าเราจะวางใจอย่างไร มีความเจ็บปวด ความปวด แม้เป็นความเจ็บปวด ความปวดที่กาย แต่ถ้าหากว่าเรามีสติรู้ทัน มันก็มีแต่ความปวดกายแต่ใจไม่ปวด เราก็สามารถเปลี่ยนความปวดให้กลายเป็นความไม่ปวดได้ คือปวดกายแต่ใจไม่ปวด ความเศร้าก็เช่นกัน ให้ถือว่านี่เป็นการบ้านที่เราจะต้องเรียนรู้เพื่อใช้มันให้เป็นประโยชน์

ขอให้พวกเราใช้โอกาสนี้พิจารณาถึงความจริงที่เรียกว่า อนิจจัง หรือที่คนไทยสมัยก่อนเรียกว่าพระอนิจจังลักษณะ คนไทยสมัยก่อนเรียกไตรลักษณ์ ด้วยความเคารพว่า พระอนิจจา พระอนัตตา เรียกอย่างนี้เพื่อเตือนใจว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ มีค่ามาก ถ้าเราเกี่ยวข้อง

กับอนิจจังหรือพระอนิจจาถูก มันก็ทำให้เราไม่ทุกข์ จริงอยู่บ่อยครั้งอนิจจาทำให้เกิดความเจ็บปวด เพราะหมายถึงความพลัดพราก สูญเสีย ความเสื่อมสลาย ความวิบัติไม่พอกต้องพูดถึงความแก่ ความเจ็บ และความตาย แต่ว่าถ้าเราเข้าใจพระอนิจจาอย่างแจ่มแจ้ง เราก็จะวางใจกับสิ่งต่าง ๆ ถูกจนพันทุกข์ได้ หรือถ้าเราเข้าใจพระอนัตตาอย่างแจ่มแจ้ง ก็จะไม่พันทุกข์ได้เช่นกัน

คนโบราณถึงเรียกความจริงเหล่านี้ว่าเป็นพระ เสมือนเป็นของสูงที่ควรเคารพยำเกรง คือพระอนิจจา พระอนัตตา ซึ่งเป็นธรรมะที่แสดงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งแสดงให้เราเห็นเมื่อวานนี้ด้วย ถ้าเราใคร่ครวญพิจารณา ก็จะเกิดปัญญา ยกจิตใจให้อยู่เหนือความทุกข์ได้ ความทุกข์ที่เกิดจากอนิจจัง ความทุกข์ที่เกิดจากทุกข์ ความทุกข์ที่เกิดจากอนัตตา สามารถทำให้เราพ้นจากความทุกข์ได้ หากเราใคร่ครวญจนเกิดปัญญา 🍀

ที่มา : ธรรมบรรยายหลังทำวัตรเย็น วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๙

บุคคลใดมั่นใจในคุณค่าแห่งชีวิตตน
จนเป็นผู้ที่พร้อมจะตายได้ทุกเวลา
บุคคลนั้นอาจกล่าวได้ว่า
เป็นผู้ปฏิบัติต่อชีวิตตนอย่างถูกต้อง
ตรงต่อคุณค่าและสาระของชีวิตนั้น
แม้จะต้องสูญเสียชีวิต
คือตายลงเวลาใด
ก็ไม่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์
เพราะความโศกเศร้าเสียดายในชีวิตตน
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)

ทรงเป็นเทพคุ้มครองไทย

ปิยโสภณ

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิสุทธิ)

ยิ่งรักยิ่งโศก ยิ่งรักดียิ่งเศร้า ความโศกเศร้า เพราะพลัดพราก สูญเสียคนรัก คือพ่อแม่ ญาติมิตร แม้จะทำใจได้ยาก แต่ก็กระเทือนเพียง เครือญาติ แต่คราวนี้กระเทือนหัวใจคนไทย ทั้งชาติ เมื่อทราบข่าวว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว

จะมีธรรมะข้อไหนบ้างเล่า ที่พอจะ บรรเทาเยียวยาจิตใจคนไทยในคราครั้งนี้

ลองใคร่ครวญตามนะ

๑. ให้คิดว่า พระเจ้าอยู่หัวเสด็จจุบัตมา สร้างบุญบารมี ทรงช่วยเหลือประชาชน บน ราชบัลลังก์แห่งกษัตริย์มานานถึง ๗๐ ปี เมื่อ เหนื่อยหนัก ก็อยากพักผ่อนบ้าง

วันนี้ พระองค์ท่านทรงพักพระวรกายให้ สบายใจ ทรงพ้นทุกข์โศกโรคภัยทุกประการ แล้ว

เพียงร่างกายเท่านั้น ที่เจ็บป่วย แต่ดวงใจ ของพระองค์ยังแจ่มใส สงบนิ่ง อิ่มบุญ

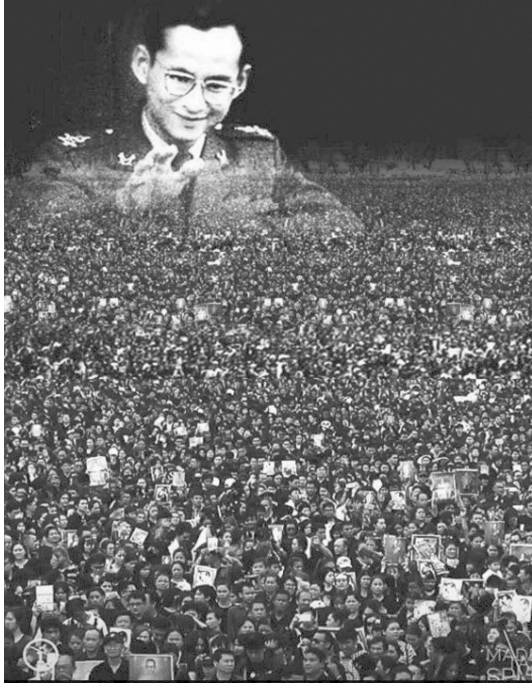
เพียงพระองค์ลงมาสร้างบารมีเยี่ยมเยียน โลกมนุษย์ช่วงหนึ่ง เสร็จภาระแล้ว วันนี้ ขอเดินทางกลับไปสู่สวรรคาลัยที่ทรงประทับ บุญบารมีที่ทรงบำเพ็ญ... ๘๙ ปีบนโลกมนุษย์ ก็เพียงพอแล้ว ที่จะต่ออายุบนโลกสวรรค์

พระองค์ ไม่ได้ทิ้งคนไทยไปไหน แต่ ทรงไปเป็นเทพให้เทวาผู้มีศักดิ์ใหญ่ คอย ปกป้องคุ้มครองผืนแผ่นดินไทย พสกนิกรไทย ที่จงรักภักดีต่อพระองค์ ให้ทุกคนอยู่ร่มเย็น เป็นสุข เหมือนที่เราขอพึ่งพระบารมีของ สมเด็จพระปิตุมาหาราช

๒. นึกในทางผ่อนคลาย

การมาเกิดบนโลกใบนี้ เหมือนออกสู่ สนามรบ ในหลวงทรงรบกับความทุกข์ยาก

ลำบากของชาตินานาประการ ทรงผ่านมา
ทุกสมรภูมิจึงมีทั้งโศกเศร้าและสูญเสีย ทรงเป็น
นักรบที่แม้แต่ข้าศึกก็ยังรัก ทรงรบกับความ
ยากจน ให้คนจนมีรอยยิ้ม รบกับกิเลส โกรธ
เกลียด และทรงอภัย สุดท้าย ทรงรบกับ
กาลเวลา ชรา พยาธิ อย่างอดทนที่สุดถึง ๘๘
พรรษา จนพระวรกายของพระองค์ชราและ
เสื่อมสภาพ

ร่างกายเหมือนเครื่องบิน จิตเหมือน
นักบิน ชราพยาธิเหมือนลูกกระสุนจากข้าศึก
เมื่อเครื่องถูกยิง นักบินต้องรีบตีตัวออกจาก
เครื่องบิน กดร่มชูชีพให้กาง เพื่อพุงตัวลงสู่
ที่ปลอดภัย ฉันท

วันนี้ ดวงจิตของพระองค์ ได้วางเรือนร่าง
ที่ใช้งานมานาน จนชรา ขำระดมมาก เกินการ
เยียวยาแล้ว ยิ่งรักษายิ่งทรุดโทรม จึงต้องให้
ธรรมชาติหลอมรวมหล่อใหม่ ให้ดีกว่าเดิม

นักบินคือดวงจิตของพระองค์ ทรงมีบุญ
กุศลพลังจิตจากพสกนิกรทั้งแผ่นดินส่งไปให้
เป็นเหมือนร่มชูชีพ ที่จะพุงส่งให้พระองค์

ปลอดภัยในสวรรคาลัย

๓. คิดในทางโลกุตตระ

สังสารวัฏนี้ ไม่มีเกิด ไม่มีตายจริง มีเพียง
ปรากฏการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงตามหลัก
ไตรลักษณ์เท่านั้น

ทุกอย่าง ล้วนเป็นกฎแห่งธรรมชาติและ
สังขธรรม

เวลานี้ธรรมชาติกำลังเยียวยาตัวเอง คือ
ดิน น้ำ ลม ไฟ กำลังทำหน้าที่สร้างความสมดุล
ให้ชีวิต ซึ่งเครื่องมือแพทย์หมดทางเยียวยาแล้ว

นี่คือกฎแห่งธรรมชาติ

การเกิดเหมือนพระอาทิตย์ขึ้น การ
ตายเหมือนพระอาทิตย์ตกดิน การเกิดใหม่
ก็เหมือนดวงอาทิตย์ไปขึ้นใหม่ เราคิดว่า
พระอาทิตย์ตกดินเพราะโลกมืด แต่ความจริง
พระอาทิตย์ไม่ได้ตก แต่กำลังไปขึ้นใหม่ในอีก
ซีกหนึ่งของโลกต่างหาก

ชีวิตก็เช่นกัน ที่เราเรียกว่าตายในภพภูมิ
ของเรา แท้จริงคือการไปเกิดในภพภูมิใหม่ที่
สูงส่งกว่า ดีกว่า ร่มเย็นกว่าต่างหาก

คิดว่า ขณะที่คนร้องไห้โศกเศร้าเสียใจ
เพราะสูญเสียคนที่รัก แต่อีกภพภูมิหนึ่งอาจ
ดีใจคอยต้อนรับการกลับมาใหม่ของเทพผู้มี
ศักดิ์ใหญ่ก็ได้

เพราะมีเกิดจึงมีตาย เพราะมีตายจึงมีเกิด
เมื่อมีเด็กมาเกิดใหม่ในบ้าน เราดีใจ แต่
เบื้องหลังอีกภพภูมิที่เด็กคนนั้นจากมา อาจมีคน
มากมายกำลังร้องไห้เสียใจ เหมือนที่เกิดกับเรา
ในขณะนี้ก็ได้

นี่คือสังสารวัฏของชีวิต

ชีวิตเป็นสังขธรรม ทำงานเหมือนฤดูกาล
เกิดเหมือนฤดูใบไม้ผลิ แก่เหมือนฤดูใบไม้
ร่วง ตายเหมือนฤดูหนาว หิมะลงหนา ดูเหมือน
ต้นไม้ตาย เพราะทั้งต้นดูแห้งโกร่น มีเพียงกิ่ง
ก้านสาขา แต่ไร้ดอกใบ แต่เมื่อถึงฤดูใบไม้ผลิ

จะหมดเชื้อกิเลสเป็นเหตุให้
มาเกิด

พิจารณาให้สูงขึ้น เกิดกับ
ตายไม่มีอยู่จริง เป็นเพียง
การสมมติเรียกธรรมชาติอย่าง
หนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง

ชีวิตจึงหมายถึงการเดินทาง
แห่งกาลเวลา การเห็นคุณค่า
ของบุญบารมี

ขอพระบารมีแห่งพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน
ที่เต็มเปี่ยมมงดงามสูงส่ง ได้ส่ง
พระองค์ให้ไปเป็นเทพผู้มีศักดิ์ คอยดูแลปกป้อง
คุ้มครองไทยให้ร่มเย็นตลอดไป เทอญ 🙏

ก็ผลิดอกออกใบคืนชีพมาดังงามอีกรอบ
เหมือนการมาเกิดใหม่ในชีวิต ครั้งแล้ว
ครั้งเล่า ต้องเผชิญกับ ชรา พยาธิ และมรณะ
หมุนเวียนไปเช่นนี้ทุกชีวิต ไม่สิ้นสุด จนกว่า

พระบรมโกศ
ที่เต็มเปี่ยมมงดงามสูงส่ง ได้ส่ง
พระองค์ให้ไปเป็นเทพผู้มีศักดิ์ คอยดูแลปกป้อง
คุ้มครองไทยให้ร่มเย็นตลอดไป เทอญ 🙏

คุณธรรมของคน

“... คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติ มีอยู่สี่ประการ
ประการแรก คือ การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติ
ปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม ประการที่สอง คือ การรู้จัก
ข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น
ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วง
ความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวาง
ความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน
เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคน
พยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้
ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุง
พัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์ ...”

พระบรมราชาวาทโนพริยวงสรวง
สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า

๕ เมษายน ๒๕๓๕

คติจากอโนจจิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

... รวมความทั้งหมดนี้ เมื่อพระพุทธศาสนาสูญสิ้นไป กิติถาวรวัตถุสูญสิ้นไป กิติมหาอาณาจักรน้อยใหญ่สูญสิ้นทำลายไป กิติก็ได้คติธรรมตามหลักอโนจจิง ที่เป็นไตรลักษณ์หลักอโนจจิงนั้นให้คติ ๒ อย่างในทางธรรมะ

คติที่ ๑ ก็คือว่า ทำให้เราปลงธรรมสังเวช การปลงธรรมสังเวช ก็คือ เป็นเครื่องกระตุ้นเตือนภายในใจของเราให้คิดได้

ให้คิดได้ คือให้เห็นคติธรรมดาของสังขารที่มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ เสื่อมสลาย และสูญสิ้นไป ถ้าเรารู้เข้าใจคติธรรมดาอย่างนี้แล้ว ใจเราก็จะ得不เศร้าโศกเสียใจ มีใจผ่องใสเบิกบานอยู่ได้ เราไปเห็นสถานที่ทางพุทธศาสนาที่เคยรุ่งเรืองอยู่นานถึง ๑,๗๐๐ ปี ยิ่งใหญ่ขนาดไหน แต่ทำไมเดี๋ยวนี้สูญสิ้นไป เหลือแต่ซาก บางแห่งซากก็ไม่มีเหลือ อย่างวังของพระเจ้าปเสนทิโกศล ซากก็หาไม่ได้ วัดบุพพารามที่นางวิสาขาสร้างขึ้น ก็ถูกแม่น้ำอจิรวดีพัดพาไปหมด ไม่มีเหลือเลยแม้แต่ซาก ถ้าใจของเราไม่รู้เท่าทันไตรลักษณ์ เราก็อาจจะเศร้าโศกมัวหมองก็ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อรู้ธรรมดาของสังขาร

อย่างนี้แล้ว ถึงจะมองเห็นความเกิดขึ้นเสื่อมสูญไป ใจเราก็ผ่องใสเบิกบานอยู่ได้ เป็นอิสระ อันนี้ก็เป็นการปรับใจภายใน ทำใจได้ดี นี่เป็นประการหนึ่ง

ต่อไป คติที่ ๒ ก็คือว่า เป็นเครื่องเตือนใจให้ได้คิด โดย เป็นบทเรียนให้ไม่ประมาท เพราะสิ่งอย่างนี้ หรือความเสื่อมความสูญสิ้นนั้น ไม่ควรให้เกิดขึ้นบ่อยๆ ไม่ควรให้เกิดขึ้นอีก และไม่ควรให้เกิดขึ้นโดยง่าย คือ ไม่ควรปล่อยหรือไม่ควรยอมให้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น **สิ่งใดที่เกิดขึ้นมาในอดีต แล้วเป็นเหตุแห่งความเสื่อม**

ร่องรอยพระพุทธศาสนาในมหาสมุทรแถบอินโดนีเซีย

มหาวิทยาลัยนาลันทาที่เคยรุ่งเรืองในอดีต

สิ่งนั้นเราควรหลีกเลี่ยง สิ่งใดเป็นเหตุแห่งความเจริญ เราก็ช่วยกันสร้างสรรค์ต่อไป นี่เป็นคติของความไม่ประมาท

พระพุทธเจ้าเมื่อสอน มักสอนทั้ง ๒ อย่างนี้ คือ สอนข้อที่หนึ่ง เพื่อให้ใจของเราเป็นอิสระอยู่ได้ ผ่องใสเบิกบาน ไม่เศร้าโศก และก็สอนข้อที่สอง เพื่อให้บทเรียนที่จะทำให้เกิดความไม่ประมาท โดยแสดงออกมาเป็นการกระทำที่จะปรับปรุงภายนอกให้มั่นคง ให้มันเจริญงอกงามต่อไปด้วย

บางที่เราได้อันเดียว พวกหนึ่งได้แต่ปรับใจภายใน ทำให้ใจไม่ให้เศร้าโศก แล้วก็ปรับปรุงข้างนอก เกิดความประมาท ก็ปล่อยปละละเลยก็เสื่อมอีก มีแต่เสื่อมเรื่อยไปจนสูญหมด ส่วนอีกบางพวก ก็เอาแต่ไม่ประมาท จะต้องแก้ไขปรับปรุง โดยที่ในใจก็อาจจะเศร้าหมอง

เพราะฉะนั้น **ต้องให้ได้ทั้ง ๒ อย่าง** เมื่อชาวพุทธปฏิบัติธรรมไม่ครบ พุทธศาสนาเองก็จะเสื่อม

หนึ่ง ใจต้องเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานเสมอ

สอง ต้องได้ความไม่ประมาท ที่จะกระทำการเพื่อหลีกเลี่ยงความเสื่อม และสร้างความดีงาม ความเจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

นี่ก็เป็นคติที่ได้ จากเรื่องสังเวชนียสถานที่ผ่านมา ก็เข้ากับคติคำว่า **สังเวช** ที่อาตมาภาพ

ได้กล่าวมาแล้วว่า

สังเวช นั้นแปลว่า กระตุ้นใจให้ได้ความคิด คิดอะไร

- **คิดรู้เท่าทันความจริง** ปลงใจวางใจได้อย่างหนึ่ง

- **คิดที่จะไม่ประมาท** ที่จะเร่งป้องกันและแก้ไขปรับปรุง ให้มีแต่ความเจริญงอกงามมั่นคง และความดีงาม อย่างหนึ่ง

นี่ อันเดียวก็ผ่านไปแล้ว ความเสื่อม ความพินาศสูญสิ้นก็ได้เกิดขึ้นแล้ว เป็นบทรกรรม และบทสอนธรรมอันยิ่งใหญ่

พระพุทธศาสนาก็อยู่ในประเทศไทย ในโลกเขาก็ยังถือว่าพุทธศาสนานี้เจริญรุ่งเรืองในประเทศไทย ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนา ก็นับว่าเรามีโชคดีที่เป็นที่รองรับเป็นแหล่งใหญ่ของพระพุทธศาสนา แม้ว่าบ้านเมืองของเรา พุทธศาสนาบางครั้งจะเจริญบ้างเสื่อมบ้าง เป็นคติธรรมตา แต่เราก็ต้องพยายามช่วยกันรักษาไว้สืบต่อไป

เราจะเห็นว่า บางคราวพุทธศาสนาในเมืองเสื่อมไป แต่พระในป่าก็ยังช่วยรักษาพุทธศาสนาไว้ แต่ก็ต้องเตือนพระในป่าท่านเหมือนกันว่า

ต้องเอาธุระกับการส่วนรวมด้วย อย่าถือคติไม่ยุ่งไม่เกี่ยว และต้องสอน ต้องชักจูงชาวบ้านให้มีทัศนคติทางธรรมที่ถูกต้อง เอากิจเอาการของส่วนรวม อะไรเข้ามากระทบกระเทือนพระศาสนา ก็ต้องชวนช่วยป้องกันแก้ไข พระพุทธศาสนาจึงจะรักษาอยู่ได้ด้วยดี

เป็นอันว่า พุทธศาสนาในเมืองไทยนี้ ก็ให้เราช่วยกันรักษาไว้ แต่การที่จะรักษาด้วยดีนั้น เราก็ต้อง**เรียนคิที่ได้รับจากอดีต** มีบทเรียนมาช่วยด้วย

ความรู้ในอดีตนั้นแหละจะมาช่วยเรา อาตมาภาพกล่าวไว้อย่างหนึ่งแล้ว ก็ขอกกล่าว

ต่อไป เคยพูดไว้ที่หนึ่งว่า การที่จะเข้าใจพุทธศาสนาให้ได้ดีนั้น ไม่ใช่เพราะเรียนหลักคำสอนเท่านั้น จะต้องรู้เหตุการณ์ความเป็นมาด้วย อันนั้นจะช่วยให้เราเข้าใจได้ดีขึ้น เพราะว่า การที่จะเข้าใจคำสอนที่เป็นตัวการหลักของพระพุทธศาสนานั้น องค์ประกอบอย่างหนึ่งก็คือเราจะต้องมีการตีความ คนเรานี้อ่านอะไรก็ตาม เรียนอะไรก็ตาม เราจะมี การตีความด้วย

ที่นี่ การตีความนั้น ก็มักจะอาศัยภูมิหลัง คือความรู้ในเหตุการณ์ความเป็นมาของเรา เข้าไปประกอบ ยกตัวอย่างง่ายๆ เมื่อเราไปอินเดีย เรามีภูมิหลัง มีประสบการณ์ของเรา เราไปพบคนอินเดีย เราก็ตีความตามภูมิหลังของเรา ชาวอินเดียโคลงหัว เรานึกว่าเขาปฏิเสธ นี่ก็คือตีความตามภูมิหลังประสบการณ์ที่เรามี แต่อินเดียเขาโคลงหัว หมายความว่า เขารับใช้ใหม่ มันตรงข้าม เพราะฉะนั้นเราต้องเรียนรู้ เหตุการณ์ความเป็นไป ภูมิหลังวัฒนธรรมของอินเดียด้วย เราจึงจะเข้าใจถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม ความหมายทางคำสอนก็ต้องเรียนด้วย ต้องประกอบกันทั้งคู่ ไม่เช่นนั้น การตีความก็อาจจะผิด เช่นอย่างในเรื่อง พระผู้ที่ตีความไปตามเหตุการณ์ หรือตามประสบการณ์ ถ้าถามว่าความหมายของ สมณะ คืออะไร สมณะในพุทธศาสนา คืออะไร สมณะมีความหมายว่าอะไร ถ้าเราไม่มีหลัก ก็อาจจะยุ่ง

ภาพของความ เป็นสมณะอยู่ที่ไหน พวกหนึ่งอาจจะมองว่า พระ ได้แก่ผู้มีฤทธิ์ มีปาฏิหาริย์ อยู่ที่ขลัง อย่างนี้ก็มี หมายถึงว่า ถ้าเป็นพระ เป็นนักบวช ก็ต้องเป็นผู้มีฤทธิ์ มีปาฏิหาริย์ พวกนี้ก็จะหวังฤทธิ์ หวังปาฏิหาริย์ จากพระ ทีนี้ บางคนในสมัยปัจจุบัน อาจจะมองพระเป็นนักเรียไรก็ได้ ถ้าเห็นพระที่ว่านักเรียไรมาแล้ว มีหวังจะเสียเงินอีกแล้ว

นี่คือภาพของพระที่อยู่ในใจของคนที่แตกต่างกันไป แต่ภาพของพระในประวัติของพระพุทธศาสนาที่แท้จริง คือผู้สงบ ผู้ไม่มีภัยอันตรายใดๆ ตามโอวาทปาติโมกข์ที่เราพูดกันในวันมาฆบูชา น ทิ ปพพิชิต ปฐุปชาติ สมณโหดิ ปริ วิทฺธยนโตะ ผู้ที่ทำร้ายผู้อื่นไม่ชื่อว่า เป็นบรรพชิต ผู้เบียดเบียนผู้อื่นไม่เป็นสมณะ

หมายความว่า ภาพของสมณะในความหมายของเราตามหลักของพระพุทธศาสนา คือผู้ไม่มีภัยอันตราย ไปที่ไหนก็มีแต่ทำให้เกิดความสงบ ความปลอดภัยโปร่งโล่งใจ พระเป็นเครื่องหมายของความไม่มีภัย พระไปที่ไหน คนก็รู้สึกร่มเย็น มีความปลอดภัยโปร่งโล่งใจ ไม่ต้องระแวงภัย เพราะฉะนั้น ถ้าเราช่วยกันรักษาภาพอันนี้ไว้ได้ สมณะในพระพุทธศาสนาก็อยู่ในความหมายที่แท้จริง

สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่เราจะต้องเรียนรู้ไว้ ทั้งเหตุการณ์ความเป็นมา และหลักคำสอนที่แท้จริง เอามาใช้เพื่อจะบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงอยู่ต่อไป การที่พระพุทธศาสนาจะเจริญมั่นคง เราต้องรักษาตัวหลักธรรมที่แท้จริงไว้ให้ได้ ตีความให้ถูกต้อง เข้าใจให้อ่องแท้ ปฏิบัติตามให้ถูกต้อง

นี่ก็คือคติจากทั้งหมดที่ได้ผ่านมา ทั้งที่ดูรู้เห็นด้วยตาตนเอง และที่เอาตมภาพได้กล่าวเสริม 🙏

กษัตริย์แห่งภูฏาน กับ “ในหลวง” ของเรา ความผูกพันที่มากกว่ามิตรประเทศ

ในช่วงเวลาแห่งความโศกเศร้าของปวงชนชาวไทย ที่เพิ่งสูญเสียองค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงธรรม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ยังมีกษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งที่ทรงโทมสนัสไม่ต่างจากประชาชนชาวไทย นั่นคือ สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก แห่งราชอาณาจักรภูฏาน ผู้ทรงเป็นที่คุ้นเคยของประชาชนชาวไทยจำนวนมาก โดยสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งภูฏาน ทรงนำพระราชวงศ์และประชาชนของพระองค์ สวดมนต์และจุดเทียนเพื่อถวายอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

คนไทยเริ่มรู้จักสมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก ตั้งแต่เมื่อครั้งยังทรงเป็นมกุฎราชกุมารแห่งภูฏาน เสด็จทรงร่วมในพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ ด้วยพระจริยาวัตรที่งดงามทำให้ประชาชนชาวไทยประทับใจตั้งแต่ครั้งนั้น

เป็นที่ทราบกันว่า สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งภูฏานทรงมีความใกล้ชิดกับพระราชวงศ์ของไทย และทรงนับถือพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศเป็นแบบอย่างในการพัฒนาประเทศ มกุฎราชกุมารจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก ได้เคยเสด็จพระราชดำเนินมาประเทศไทยหลายครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ได้ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ให้โครงการหลวงใช้เป็นทุนรอนในการช่วยเหลือพัฒนาภูฏานมาแล้วหลายปี ขณะที่เจ้าชายจิกมี ก็ทรงได้ยิน ได้ฟัง และเฝ้าติดตามพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของประเทศไทยมา ตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ด้วยความชื่นชมและยกย่อง

เมื่อครั้งหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวงเสด็จเยือนภูฏาน และได้เข้าเฝ้าพระราชบิดาจิกมี ซิงเย วังชุก ได้ทรงมีรับสั่งถึงงานพัฒนาร่วมกัน เนื่องจากโครงการหลวงได้ผ่านงานพัฒนาด้านเกษตรที่สูงมายาวนาน

ขณะที่ภูฏานเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ดี แต่รายได้ของประชากรไม่มาก และมีปัญหาภูมิประเทศพื้นที่ซึ่งเป็นภูเขาสูง แนวทางร่วมมือเพื่อการพัฒนาบน

พื้นที่สูงของทั้ง ๒ ประเทศจึงเริ่มต้น จากนักวิชาการ นักการทูต รัฐมนตรีด้านการเกษตรของภูฏาน เดินทางมาศึกษาและเรียนรู้งานที่จังหวัดเชียงใหม่ คือ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

หนึ่งปีให้หลัง เจ้าชายจิกมี ก็เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเรียนรู้งานด้วยพระองค์เอง กลางเดือนมีนาคม ๒๕๔๖ และทรงประทับแรมอยู่ที่อ่างขางนี้ ๑ คืนด้วย การเสด็จพระราชดำเนินเชียงใหม่ในปีนั้น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ยังทรงพระราชทานพระราชวโรกาสให้เจ้าชายจิกมี เข้าเฝ้าที่พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์อีกด้วย

และในปีเดียวกันนั้น สมเด็จพระราชินีแห่งภูฏาน พระราชมารดาของเจ้าชายจิกมี และพระชนิษฐา ก็เสด็จพระราชดำเนินเยือนสถานีเกษตรหลวงอ่างขางอีกถึง ๒ ครั้ง ปัจจุบัน นักวิชาการโครงการหลวงจากประเทศไทย ได้เดินทางไปแนะนำแนวทางการปลูกไม้ผลเมืองหนาวแก่ชาวภูฏาน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นทางตอนล่างของประเทศที่เริ่มปลูกมะม่วง หรือทางตอนเหนือที่สนใจการปลูกพืชเมืองหนาว ขณะที่แต่ละปี นักวิชาการจากภูฏานก็จะเดินทางมาฝึกงานที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขางมิได้ขาด

ในโอกาสที่ เจ้าชายจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก รับการถวายปริญญา สาขาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาปรัชญา

การเมืองและเศรษฐศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยรังสิต เมื่อวันที่ ๒๖ พ.ย. ๒๕๔๖ ซึ่งในปีนั้นยังเป็นปีมหามงคลทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เจ้าชายได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า

“สำหรับปีนี้ เป็นปีมหามงคลของคนไทยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ ๖๐ ปี และเป็นปีที่พิเศษสำหรับข้าพเจ้าเช่นกัน ข้าพเจ้ารัก เคารพ และชื่นชมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างมาก พระองค์ท่านทรงเป็นสุดยอดพระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้ามีความศรัทธาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างลึกซึ้งในหลายๆ เรื่อง ปีนี้เป็นปีที่สำคัญมากสำหรับข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าจะไม่มีวันลืมทุกครั้งที่ได้มาประเทศไทย ข้าพเจ้าจะไม่ลืมประสบการณ์ในครั้งนี้ ทุกครั้งที่ข้าพเจ้านึกถึง จะมีความสุขและจะชื่นชมกับความทรงจำนี้ไปตลอดชีวิต

เนื่องในโอกาสรับปริญญาบัตรครั้งนี้ จะต้องเป็นเยาวชนที่จะต้องเรียนรู้อะไรหลายอย่าง ซึ่งตัวอย่างที่จะเรียนรู้ นั้น หาได้ไม่ยากเลย คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั่นเอง พระองค์ทรงเป็นบุคคลที่สำคัญสำหรับข้าพเจ้า พระองค์ทรงงานอย่างหนัก พระทัยดี ทรงมีความยุติธรรม ทรงเป็นบุคคลที่มีความพยายาม มุ่งมั่น เพื่อประเทศชาติ ข้าพเจ้าอยากจะให้เยาวชนไทยและคนไทย ยึดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแรงบันดาลใจในการปฏิบัติตน เพื่อดำรงชีวิตตามที่พระองค์ปฏิบัติ”

พระราชাজิกมี ทรงติดพระบรมฉายาลักษณ์ในหลวงของเรา ไว้เสมอกับของพระราชบิดา อย่างนี้แม้ไม่ได้พูด ก็สะท้อนให้รู้ว่า พระองค์ทรงนับถือในหลวงของเราเพียงใด.

ข้อคิดธรรม :

เปลี่ยนทุกข์ – เศร้า เป็นพลังสร้างสรรค์ประโยชน์

พระครูประคุณสรกิจ
(พระอาจารย์มหาการุณย์ กุศลนนโท)

ช่วงเวลานี้ มองไปทางไหน ดูข่าวสารอะไร ก็มีแต่ความเศร้า ความอาลัย พระก็เป็นห่วง ถ้าญาติโยมอยู่ในสภาพนี้บ่อยๆ นานๆ สุขภาพ ก็จะแย่ ภารกิจการทำงานก็จะทำไม่ได้ หรือ ทำไม่ดี

ในทางพระถือว่า ใจที่เศร้าโศก อาลัย อาศรัย เป็นสภาพของสิ่งที่เรียกว่า อกุศล เพราะมีสภาพประทุษร้ายจิตใจ ทำให้ไขมความทุกข์ โทมน์ส

จริงอยู่ ความรู้สึกนี้ เกิดขึ้นเอง และยาก จะดึงใจให้ถอนออกได้ เราก็ต้องพิจารณาให้เห็นโทษ และถอนใจออกจากอารมณ์นั้นให้ได้ **สิ่งที่จะช่วยถอนได้ก็คือ..**

**การพิจารณาด้วยปัญญา
พิจารณาอย่างไร**

นี้แหละเป็นช่วงเวลาสำคัญของการ ปฏิบัติธรรม คือเอาสิ่งที่เราเรียน การฟังจากครู อาจารย์ สิ่งที่เราเคยมาสาธยาย มาพิจารณา ให้เห็นจริง

แล้วใช้ความรู้สึกนี้ มากกระตุ้นฉันทะ วิริยะ โดยมองเห็นว่า ชีวิตที่เหลือต่อไป เรา จะประมาทมิได้

เราต้องเข้มแข็ง ต้อหาที่พึ่งที่ปลอดภัย และต้องช่วยกัน สร้างสรรค์ประโยชน์สุข ช่วย ทำหน้าที่แทนพระองค์ท่านต่อไป

ฉะนั้น ต้องช่วยกันให้สติ ให้กำลังใจ
ให้คนไทยอย่าประมาท เร่งทำความดี
ถวายพ่อหลวง

รักกัน ดูแลกัน สามัคคีกัน ให้อภัยกันให้
มาก และถือเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตที่เราจะ
ต้องไม่ประมาทอีกแล้ว

ต้นตัวในการทำภารกิจหน้าที่ของเรา ให้
ครบถ้วน ให้ดี นั่นแหละจะเป็นที่พึ่งที่ดีที่สุด
ให้เราารู้สึกว่า..

เวลาที่ผ่านไป เราได้ทำสิ่งที่ควรทำแล้ว
ไม่นึกเสียดายเวลา ไม่เสียดายชีวิต เพราะเรา
ได้ใช้ชีวิตอย่างมีค่า สมควรแก่ภารกิจเฉพาะ
หน้าที่มาถึงแล้ว

ขอให้ทุกท่านมีความเข้มแข็ง และประคับ
ประคองตน และคนใกล้ชิด ให้ผ่านช่วงเวลา
วิกฤติ ที่เราทั้งหลายต้องเผชิญร่วมกันอย่าง
มีสติ และปัญญา เพื่อชีวิตที่อภังการ เป็น
ประโยชน์

เพื่อสังคมที่ดี มีสันติสุข และเพื่อความ
มั่นคงถาวรของสังคมและประเทศชาติ

อันเป็นที่รักยิ่งของเราทั้งหลายตลอดไป...

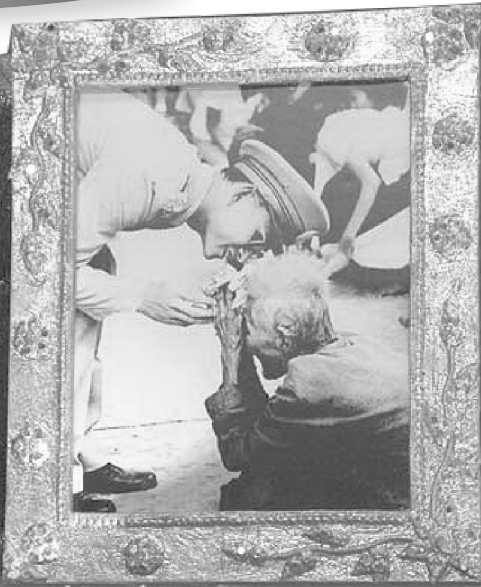
ปรารภธรรม เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๙

“..ถ้าความตายมาปรากฏให้เห็นเฉพาะหน้า
ห้อมนำเอามาพิจารณาถึงตัวของเรา
ว่าเราก็จะต้องเป็นเช่นเดียวกันนั้น
ตายแล้วเบียดเบียนเป็นอสุภ
แม้มีชีวิตอยู่ ก็ปฏิญญาใส่ใครก
เป็นของน่าเบื่อน่าย
แล้วจะหายจากความเกลียดความกลัว
และจะมุ่งหน้าบำเพ็ญแต่ความดี อันมีสาระให้เกิดประโยชน์
แก่ตนทั้งโลกนี้และโลกหน้าสมกับธรรมที่ว่า
ธมมกาโม ภว โหติ ผู้ใคร่ต่อธรรม เป็นผู้เจริญ...”

ที่มา : งามอยู่ที่ผี ดิอยู่ที่พระ ละอยู่ที่ใจ
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

ภาพเล่าเรื่อง :

ดอกไม้ แห่ง หัวใจ

ภาพแห่งความตราตรึงใจและประทับใจของคนไทยทั้งชาติ ที่ได้รับการยอมรับให้เป็นภาพประวัติศาสตร์ภาพหนึ่ง ได้แก่ ภาพในหลวงทรงรับดอกบัวจาก “แม่เฒ่าตุ้มจันทนิตย์”

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรภาคอีสานเป็นครั้งแรก ที่นครพนมบนเส้นทางรับเสด็จ ตรงสามแยกชยางกูร - เรณูนคร บ่ายวันที่ ๑๓ พ.ย. ๒๔๙๘ อาณัติบุญนาค หัวหน้าส่วนช่างภาพประจำพระองค์ได้บันทึกภาพในวินาทีสำคัญ ที่กลายเป็นภาพประวัติศาสตร์ภาพหนึ่งของประเทศ ภาพที่พูดได้มากกว่าคำพูดหนึ่งล้านคำ

วันนั้นหลังจากทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ณ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร เสร็จสิ้นในช่วงเช้าแล้ว ทั้ง ๒ พระองค์ได้เสด็จฯ โดยรถยนต์พระที่นั่งกลับไปประทับแรม ณ จวนผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ราษฎรที่รู้ข่าวก็พากันอุ้มลูก จูงหลาน หอบกันมารับเสด็จ

ที่ริมถนนอย่างเนืองแน่น ดังเช่นครอบครัวจันทนิตย์ ที่ลูกหลานช่วยกันนำแม่ตุ้มจันทนิตย์วัย ๑๐๒ ปี ไปรอรับเสด็จ ณ จุดรับเสด็จห่างจากบ้าน ๗๐๐ เมตร โดยลูกหลานได้จัดหาดอกบัวสายสีชมพู ให้แม่เฒ่าจำนวน ๓ ดอก และพาออกไปรอที่แถวหน้าสุดเพื่อให้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทที่สุด

เปลวแดดร้อนแรงตั้งแต่เช้าจนสาย เที่ยงจนบ่าย แดดเผาจนดอกบัวสายในมือเหี่ยวโรย แต่หัวใจรักภักดีของหญิงชราวัยเบ็บบาน เมื่อเสด็จฯ มาถึงตรงหน้า แม่เฒ่าได้ยกดอกบัวสายโรยราสามดอกนั้น ขึ้นจบบเหนื่อศีรษะแสดงความจงรักภักดีอย่างสุดซึ้ง พระเจ้าแผ่นดินทรงโน้มพระองค์อย่างต่ำที่สุด จนพระพักตร์แนบชิดกับศีรษะของแม่เฒ่า ทรงแย้มพระสรวลอย่างเอ็นดู พระหัตถ์แตะมือกร้านคล้ำของเกษตรกรชราชาวอีสานอย่างอ่อนโยน

เป็นคำบรรยายเหมือนไม่จำเป็น สำหรับภาพที่ไม่จำเป็นต้องบรรยาย ไม่มีใครรู้ว่าทรงกระซิบคำใดกับแม่เฒ่า แต่แน่นอนว่า

แม่เฒ่าไม่มีวันลืม เช่นเดียวกับที่ในหลวงไม่ทรงลืมราษฎรคนสำคัญ ที่ทรงพบริมถนนวันนั้น หลานและเหลนของแม่เฒ่าเล่าว่า

“หลังจากเสด็จพระราชดำเนินกลับกรุงเทพฯ แล้ว ทางสำนักพระราชวังได้ส่งภาพรับเสด็จของแม่เฒ่าตุ้ม พร้อมทั้งพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหล่อด้วยปูนพลาสเตอร์ พระราชทานผ่านมาทางอำเภอพระธาตุพนม ให้แม่เฒ่าตุ้มเก็บไว้เป็นที่ระลึก”

พระมหากษัตริย์คุณอันหาที่สุดมิได้นี้ อาจมีส่วนชุบชูชีวิตให้แม่เฒ่ายืนยาวขึ้นอีก ด้วยความสุขต่อมาอีกถึงสามปีเต็ม ๆ แม่เฒ่าตุ้ม จันทนิตย์ ราษฎรผู้โชคดีที่สุดคนหนึ่งในรัชกาล

ที่ ๙ สิ้นอายุขัยอย่างสงบด้วยโรคชราเมื่ออายุได้ ๑๐๕ ปี

ภาพที่แม่เฒ่าตุ้ม จันทนิตย์ ทูลเกล้าฯ ถวายดอกบัว ๓ ดอกนี้ บันทึกรูปภาพโดย นายอานันต์ บุนนาค หัวหน้าส่วนช่างภาพประจำพระองค์ ซึ่งได้จับภาพในวินาทีสำคัญนี้ไว้ได้ ภาพนี้ถูกเรียกว่า “ภาพดอกไม้แห่งหัวใจ” อันเป็นภาพที่ทำให้ประชาชนชาวไทยได้ซาบซึ้ง ในพระจริยาวัตรอันงดงามของพระองค์ท่านเป็นอย่างมาก เป็นภาพแห่งความตรงใจและประทับใจของคนไทยทั้งชาติ มิลืมเลือน 🌸

ที่มา : “แม่เฒ่าตุ้ม จันทนิตย์” ภาคพิเศษ โดย คุณหญิงศรีนาถ สุริยะ วารสารไทย
<http://www.dhammadjak.net/forums/viewtopic.php?f=25&t=24547>

พระบรมราโชวาท

ความเข้มแข็งในจิตใจนี้เป็นสิ่งที่จะต้องฝึกฝนแต่เล็ก
 เพราะต่อไป ถ้ามีชีวิตที่ลำบาก ไปประสบอุปสรรคใดๆ
 ถ้าไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีความรู้ ไม่มีทางที่จะผ่านอุปสรรคนั้นได้
 เพราะถ้าไปเจออุปสรรคอะไร ก็ไม่มีอะไรที่จะมาช่วยเราได้
 แต่ถ้ามีความรู้ มีอัธยาศัยที่ดี และมีความเข้มแข็ง ในกาย ในใจ
 ก็สามารถที่จะผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ นั้นได้

พระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...
 พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนโรงเรียนราชวินิต
 วันศุกร์ ๓๑ ต.ค. ๒๕๑๘

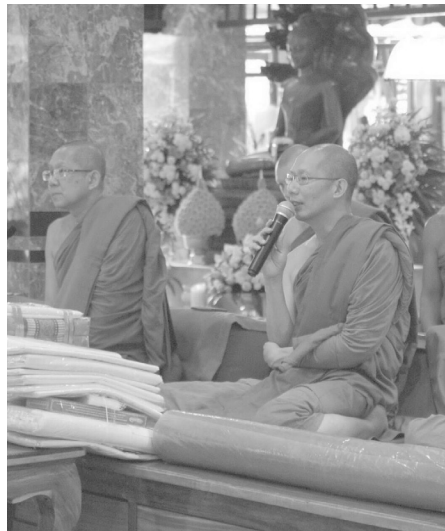

อัจฉริยสังเวชธรรม

 ธีรปัญญา

อาตมาตอนนี้จำพรรษาอยู่ที่วัดจากแดง ซึ่งเป็นสำนักเรียนบาลี และมีโอกาสกลับมาเยี่ยมวัดป่าบุญล้อมนานๆ ครั้ง เห็นความเปลี่ยนแปลงไป มีญาติโยมสนใจเข้าวัดฟังธรรม ปฏิบัติมากขึ้นทุกปี ก็รู้สึกยินดี

ในวันนี้จะขอกล่าวถึงคำว่า “สังเวช (สัง-เว-ชะ)” สักนิดหนึ่ง พวกเราคงเคยได้ยินคำนี้ อย่างเราไปกราบนมัสการสังเวชนียสถาน ที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ แสดงธรรมจักร และ ปรีณิพพาน สี่ที่นี้ท่านเรียกว่าสังเวชนียสถาน ที่นี้ในภาษาของเรา สังเวช (สัง-เว-ชะ) เราก็อามาใช้กับคำว่า สลด สังเวช เราก้เข้าใจว่า ไปถึงที่โน่นก็ไปปลงสังเวช คือ ไปสลดใจจริงๆ เป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เพราะคำว่า สังเวช (สัง-เว-ชะ) ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า ไปสลดสังเวช ไปเศร้าใจ เพราะเราต้องเข้าใจ ก่อนว่าการเศร้าใจนี้เป็นอกุศล คือ โทมนัส การ

เศร้าเสียใจ เวลาที่มหาบุรุษเกิด มหาบุรุษได้ตรัสรู้ มหาบุรุษได้แสดงธรรม มหาบุรุษได้จากเราไป เป็นเวลาที่เราควรจะสังเวช แต่สังเวชในที่นี้ ท่านบอกว่าให้ใช้ในอรรถ อโห ซึ่งแปลว่า **อัจฉริย** เหมือนกับคำว่า “อะโห”

ในภาษาบาลี เป็นคำอุทาน

เวลาเจอสิ่งต่างๆ เราอุทานได้สองแบบ แบบแรก เวลาเราสลด เราอุทานว่า โอ้อ..อะโห.. โอ้อหนอ เป็นอย่างนี้เนาะ เห็นคนที่ทำอกุศล แล้วต้องรับผลวิบาก เกิดความสลดใจ อุทานขึ้นมาว่า “อะโห” ก็ได้ หรืออีกอย่างหนึ่งคำว่า “อะโห” เราอุทานขึ้นมาเวลาที่เราเจออะไรที่อัศจรรย์ใจ เวลาที่เราเจออะไรที่อัศจรรย์ใจ ในภาษาไทยเราใช้คำว่า “โอ้อโฮ” โอ้อโฮ.. เป็นแบบนี้ เขียวระเอชะ หมายความว่าสิ่งนั้นไม่เคยมีมาก่อน แล้วมีขึ้นมา (ภาษาบาลีเรียก อพภูตธรรม) ดังนั้นเวลาเราไปกราบสังเวชนียสถาน ไปกราบสถานที่ที่ท่านประสูติก็ดี ตรัสรู้ก็ดี แสดงธรรมก็ดี มันต้องนำอัศจรรย์มากที่มหาบุรุษคนหนึ่ง บำเพ็ญบารมีมาสี่สงขัย แสนมหากัป ได้เกิดขึ้นมาในโลก มันนำอัศจรรย์มากนะ ที่คนๆ หนึ่ง จะเกิดขึ้นมาได้อย่างนี้ เกิดมาแล้วก็เดินได้ เจ็ดก้าว แล้วซ่างบน ซ่างล่าง แล้วแปลง อาสภิวาจาว่า “ในโลกรนี้เราเป็นผู้เลิศที่สุด เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุด ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย การเกิดอีกจะไม่มีสำหรับเรา” จะเรียกว่าเป็นวาจา ประกาศอิสรียภาพของมวลมนุษยก็ว่าได้ เป็นสิ่งที่เราควรจะอัศจรรย์ใจ

และท่านก็ได้บำเพ็ญเพียร จนได้ตรัสรู้ อนุตรตรสัมมาสัมโพธิญาณใต้ต้นโพธิ์ เกิดพุทธ-รัตนะขึ้น เป็นสิ่งที่หาได้ยากมากอีกเช่นกัน บางกัปนี้ก็ไม่มีพระพุทธเจ้าตรัสรู้เลย นี่เป็นสิ่งที่นำอัศจรรย์ใจจริงๆ ท่านตรัสรู้เองคนเดียว ไม่พอ ท่านยังถ่ายทอดให้ปัญจวัคคีย์ได้ฟัง ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ได้สร้างธัมมรัตนะสังฆรัตนะให้เกิดขึ้นในโลกด้วย อันนี้เป็นสิ่งที่เราควรจะอัศจรรย์ใจ

แล้วก็วันที่ท่านปรินิพพานเป็นวันที่ท่านวางภาระทั้งหมด ชั้นห้าที่ท่านแบกมาตลอด

ในการบำเพ็ญบารมีมา ท่านสามารถที่จะวางได้อย่างสง่างาม ท่านวางแล้ว ท่านก็ไปดี ตถาคตคือท่านไปอย่างดี เราควรจะแสดงความยินดีกับท่านถึงจะถูก ไม่ใช่เศร้าโศกเสียใจ เพราะการเศร้าโศกเสียใจนั้นเป็นโทมนัส เป็นกรรมฝ่ายอกุศล พุทจริงๆ เป็นการเห็นแก่ตัว คือ ท่าน

จากเราไป เราก็เลยไม่มีที่พึ่ง แต่หากเราเข้าใจธรรมะที่ท่านถ่ายทอด ที่ท่านทิ้งไว้ให้ ตัวอย่างที่ท่านแสดง ท่านทำเต็มที่ของท่านแล้ว ท่านก็ไปดีแล้ว เรานั้นแหละควรจะมีปิติถึงจะถูก ปิติปราโมทย์ในการที่ท่านได้ทำหน้าที่ของท่านอย่างเต็มที่แล้ว แล้วเราก็คงจะได้มีตัวอย่าง เห็นทางว่าเราเองก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน มีศักยภาพที่จะทำได้แบบท่านเลย เพียงแต่เราจะทำหรือไม่เท่านั้นเอง

เพราะฉะนั้นคำว่า สังเวชะ หรือ สังเวช เราควรจะใช้เสียใหม่ว่าเป็น **อัจฉริยสังเวชะ** คือ นำอัศจรรย์จริงๆ ที่มีบุรุษอย่างนี้เกิดขึ้นในโลก เราควรจะถือว่าเป็นกุศล มีปิติเข้าประกอบ **องค์ธรรมของสังเวชะ คือ ปิติ แล้วเกิดวิริยะขึ้น** ในการที่จะชวนชวนทำตามตัวอย่างที่ท่านได้สร้างเอาไว้

ในหลวงของเราเหมือนกัน ท่านเป็น **มหาบุรุษ** ท่านเกิดมา ท่านได้สร้างประโยชน์ไว้มากมาย เราก็คงได้เรียนรู้ รับรู้ผ่านพระราชกรณียกิจที่พระองค์ท่านได้สร้างไว้ ชีวิตที่ท่านเกิดมา ท่านได้สร้างคุณประโยชน์ให้

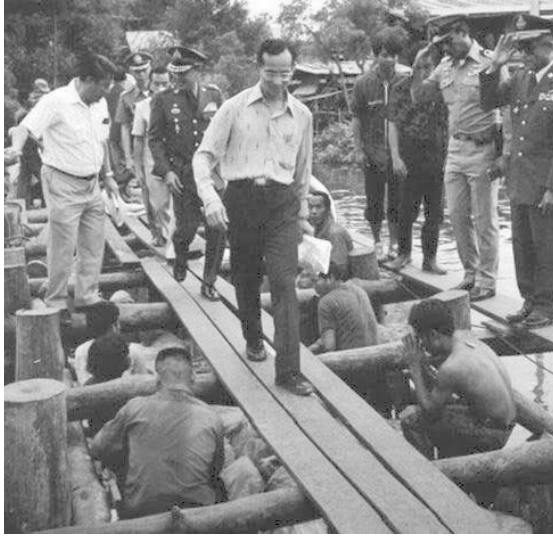

เมืองไทยเป็นอเนกประการ พระราชกรณียกิจที่ท่านฝากเราไว้ เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องของการดูแลคนที่ยากไร้ต่างๆ โครงการหลวงมากมายที่ท่านได้ริเริ่มขึ้น ทุกคนก็ได้ประโยชน์ อย่างอาตมาไปอยู่ที่วัดจากแดง อยู่ใกล้สะพานภูมิพล แถวนั้นเรียกว่าคลองลาดโพธิ์ เป็นโครงการในพระราชดำริที่ในหลวงท่านดูแล ท่านไม่เพียงดูแลคนในชนบทอย่างเดียว ท่านก็ดูแลคนในเมืองด้วย เวลาเรามีปัญหาเรื่องการจราจร ปัญหาน้ำท่วม ท่านก็อุตส่าห์ขับรถไปดู แล้วคิดค้นโครงการขึ้นมาด้วยทุนทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อช่วยเหลือ ท่านได้สร้างสะพาน อาตมาได้ทราบจากท่านอาจารย์ ซึ่งเล่าให้ฟังว่า บางวันเห็นรถขับมาเจียบๆ ตอนกลางคืน แล้วคนที่ลงมาดูงานก็คือในหลวงนี่เอง ท่านมาเจียบๆ ไม่รบกวนประชาชน และเสด็จมาเพื่อทำงานให้สำเร็จลุล่วงไป

แต่ก่อนนี้แถววัดที่อาตมาอยู่เป็นอันตรายนะ มีโจรผู้ร้ายชุกชุม พอท่านสร้างโครงการที่เอาถนน เอาสะพานเข้าไป ขุดคลอง

ตรงนั้นเพื่อช่วยระบายน้ำไม่ให้น้ำท่วม โจรผู้ร้ายก็ลดลง บริเวณนั้นก็กลายเป็นสถานที่สำคัญ เพราะมีต้นไม้เหลืออยู่หย่อมเดียว ถ้าใครนั่งเครื่องบินมองลงมาจะเห็นว่ามีต้นไม้เหลืออยู่นิดเดียว เขาเรียกว่าบางกระเจ้า จะว่าไป เรียกว่าเป็นเซ็นทรัลพาร์คของกรุงเทพก็ได้ เพราะมันไม่มีพื้นที่สีเขียวที่อื่นเหลือแล้ว กลายเป็นตึกหมดแล้ว เดิมเขาจะทำหมู่บ้านจัดสรร แต่ในหลวงท่านไปซื้อที่ดินไว้ทำเป็นสวนสาธารณะ รักษาอนุรักษ์ต้นไม้ไว้ให้พวกเราให้เป็นปอดของชาวกรุงเทพฯ และชนเมือง

โครงการเหล่านี้มีมากมายที่ท่านริเริ่มที่ท่านได้สร้างไว้ พวกเราควรจะต้องถือว่าสิ่งนี้เป็นอัจฉริยะ เป็นสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อน เจ็ดสิบปีแล้วหนอ เจ็ดสิบปีที่ท่านได้ครองราชย์ ได้พัฒนาความเจริญมากมาย พวกเราในฐานะที่เป็นลูกๆ ควรจะสานต่อสิ่งที่พ่อทำไว้ ถือเป็นโอกาสที่ได้รับระลึกถึงท่าน บุญคุณความดีที่ท่านทำไว้ก็ยังคงอยู่ ทุกครั้งที่เราทำความดี เราก็ระลึกถึงพ่อหลวงของเรา ตั้งใจเป็นส่วนหนึ่ง อย่างที่บอกแล้ว

การที่เราตั้งใจจะไปพบกับท่านอีก “ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป” มันก็ต้องสร้างเหตุด้วย ไม่ใช่เราไม่ได้ทำอะไรเลย เราก้จะไม่มีโอกาสพบกับท่านอีก ดังนั้นเราจะต้องเดินบารมีไปพร้อมๆ กันด้วย ช่วยกันสรรค์สร้างสังคมไทย สังคมโลกให้น่าอยู่ขึ้น คนละเล็กคนละน้อย สิ่งที่เรามีอยู่ใกล้ตัวเราก้เริ่มจากสิ่งนั้น คิดว่าถ้าพ่อหลวงอยู่ ท่านจะทำอะไรแล้วก้ตั้งใจในการที่จะเจริญกุศลของเราต่อไป

เพราะฉะนั้นในวิถีสงสารอันยาวไกลนี้ ทางต่างๆ ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ เราจะต้องฝ่าฟัน ทุกสิ่งทุกอย่างที่สำคัญมันจะต้องมีอุปสรรคเสมอ ขอให้พวกเรามีกำลังใจที่จะฝ่าฟัน โดยเอาพ่อหลวงของเราเป็นตัวอย่างหรือ เอาความสังเวช คือความอศจรรยใจ มีปีติปราโมทย์ต่อมหาบุรุษที่ได้ดำเนินไปก่อนหน้าเราแล้ว เราก้ช่วยกันที่จะสานต่อ อย่างนี้จึงจะถือว่าเป็นไปตามพระราชกุศลอย่างแท้จริง

วันนี้พวกเราก้มารักษาศีลแล้ว ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมแล้ว ได้ให้ทานแล้ว เป็นปัจจัยอันหนึ่ง เป็นบุญอันหนึ่งที่เราสามารถอุทิศให้

เป็นพระราชกุศลได้ ขอให้พวกเราตั้งใจตั้งสงบใน การที่จะระลึกว่า ตอนนีพ่หลวงของเราอยู่ที่สวรรค์ชั้นไหน ขอให้ได้รับทราบและอนุโมทนา ท่านก้คงดีใจที่ลูกๆ ของท่านได้เจริญกุศลต่อไป มีโอกาสเดินทางมุ่งหน้าไปสู่ที่หมายเดียวกัน เพราะเราเป็นชาวพุทธ เราก้คงสนใจที่จะดับทุกข์ทั้งปวงโดยมีนิพพานเป็นที่สุด ไม่ว่าจะที่นั่นจะไกลสักแค่ไหน เราก้ต้องเดินฝ่าฟันไปเรามีตัวอย่างที่พระบรมโพธิสมภารได้ทำเป็นแนวทางไว้แล้ว วันข้างหน้าเราก้ต้องไปถึง

อาตมาก็ขอฝากธรรมะในเรื่องของสังเวช ให้เราเข้าใจให้ถูกต้อง ในการที่จะทำใจให้เป็นกุศล เข้าใจธรรมะแล้วนำไปใช้ต่อไป ก็ขออนุโมทนากับญาติโยมทุกๆ ท่านในที่นี้ ให้มีความเจริญงอกงามในธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายิ่งๆ ขึ้นไป จนกว่าจะเข้าถึงความสุขอันนิรันดร์ ความสุขอันไม่มีทุกข์เจือปน เป็นเอกันตะบรมสุข คือสุขในพระนิพพาน พ้นจากทุกข์ภัยทั้งปวง ในอนาคตกาลอันใกล้นี้ ด้วยกันทุกท่าน ทุกคนเทอญฯ 🙏

กวีนิพนธ์ :

ธรรมราชา

นอบธรรมิกราชาเจ้า
ทรงแผ่ผลงานไกล
ทรงทศพิชธรรมไสว
ธ มั่น “โพธิสัตว์” จ้า

สุดใจ
ทั่วหล้า
ส่องสว่าง โลกเฮย
แจ่มแจ้งมหิตล

ทรงยังชนแฉ่มขึ้น
ทรงแสดงวาทีนัย
ทรงสร้างบ่มบารมีชัย
ธ ย่อมคือเทพฉะนี้

ทฤทัย
ปราชัญชี
สืบทศ ถ้วนแล
สถิตไท่เทิดไทย ๑๗

ปวงข้าพระพุทธเจ้า ขอน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อม
รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้

ทรงเป็นยิ่งกว่า พระมหากษัตริย์

“เสาหลักแห่งความมั่นคง” “พ่อของแผ่นดิน” “แสงสว่างนำทาง” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นทุกอย่างที่กล่าวมาสำหรับประชาชนชาวไทย และทรงเป็นมากยิ่งขึ้นกว่านั้น

ชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวยังประเทศไทย มักจะแสดงความแปลกประหลาดใจ ที่ได้รับรู้ถึงความรักที่เทิดทูนอย่างสูงของปวงชนชาวไทยที่มีต่อพระเจ้าอยู่หัว แต่ความแปลกใจนั้นก็หายไปอย่างรวดเร็วเมื่อพวกเขาได้รับรู้ถึงการอุทิศพระองค์เพื่อปวงชนชาวไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะปวงชนชาวไทยที่มีความยากจน

ดังนั้นพวกเขาจึงเข้าใจได้ว่าสาเหตุที่ชาวไทยรักเทิดทูนพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างมาก ก็เพราะพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจของพระองค์ สิ่งนี้คือสิ่งน่าชื่นชมที่สุดในสังคมซึ่งไม่มีสิทธิพิเศษทางชนชั้น นั่นคือสิ่งที่พระองค์ได้รับจากความอุทิศตน และการทำงานหนัก มิใช่จากสิทธิพิเศษอันได้มาโดยกำเนิด และโดยเหตุผลเช่นนี้ พระมหากษัตริย์

ไทยจึงทรงได้รับความรักเทิดทูนอย่างมากจากประชาชนของพระองค์ เพราะพระองค์ทรงอุทิศพระองค์เพื่อประชาชนอย่างมาก เป็นเหตุผลง่ายๆ เช่นนั่นเอง

แต่ความรักเทิดทูนที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นเพียงความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างง่ายๆ เช่นนั้นหรือเปล่า ?

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มักจะได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นกษัตริย์ที่ทรงงานหนักมากที่สุดในโลก ซึ่งพระองค์ก็ทรงเป็นเช่นนั้นจริงๆ ในระยะเวลา ๗๐ ปีแห่งการครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริเริ่มต้นโครงการนับพันโครงการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท และเพื่อทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายไปอย่างมาก ให้กลับฟื้นขึ้นมาใหม่

ภายในระยะเวลา ๗ ทศวรรษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละปีในพื้นที่ทุรกันดาร พระองค์เสด็จเยี่ยมเยียนชาวบ้านในทั่วทุกภูมิภาคเพื่อทรง

รับฟังปัญหาของชาวบ้าน เพื่อทรงซักถามถึงสิ่งที่ชาวบ้านต้องการให้ช่วยเหลือเพื่อบรรเทาปัญหา และเพื่อส่งเสริมศักยภาพของพวกเขา โดยการให้การสนับสนุนทุกทาง เพื่อให้พวกเขาสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองในระยะยาว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงใช้ความเชี่ยวชาญในวิทยาศาสตร์ของพระองค์เพื่อประโยชน์ของประเทศ โดยทรงคิดค้นหลากหลายเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และประหยัดค่าใช้จ่าย เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วมฉับพลัน น้ำเสีย การกัดเซาะของดิน การขาดแคลนพลังงาน และสาธารณสุข และด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร

สมัยใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงยังทรงสามารถติดตามสถานการณ์ของประชาชนของพระองค์อย่างใกล้ชิด ด้วยมีพระประสงค์ให้ประชาชนได้รับการช่วยเหลือในทันทีเมื่อมีความต้องการ

ดังนั้น ความจงรักภักดีของพวกเราต่อพระองค์นั้น จึงลึกซึ้งและรับรู้ได้อย่างชัดเจน

เรารู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ แต่ความรักเทิดทูนในพระองค์ไม่ได้เพียงมาจาก **พระราชกรณียกิจของพระองค์** แต่หากยังมาจาก **สิ่งซึ่งพระองค์เป็น**

ในสายตาของประชาชนชาวไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นแบบอย่างของ **คุณงามความดี เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์** พระองค์ทรงทำให้ความศรัทธาของพวกเราในการทำความดียังมั่นคงอยู่ ในยุคที่การเมืองที่สกปรก และการแก่งแย่งแข่งขันอันทุจริตมีอยู่ทั่วไป

ประเทศไทยในปัจจุบันแตกต่างจากประเทศไทยเมื่อ ๖๐ ปีที่แล้ว จากประเทศสังคมเกษตรกรรมเรียบง่าย ยึดถือค่านิยมในเรื่องของความถูกต้องและความไม่ถูกต้อง ปัจจุบันได้กลายเป็นประเทศที่ถูกพัฒนาเป็นสังคมเมือง สังคมแห่งการบริโภค ซึ่งเงินมีอำนาจมากที่สุด

จากสังคมซึ่งผู้คนปฏิบัติตามมาตรฐานของสังคม มาเป็นสังคมวัตถุนิยมและสุขนิยม

ประเทศไทยเองก็ประสบอุปสรรคปัญหาหลากหลายระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว เช่น สงครามเย็น กบฏคอมมิวนิสต์ การทำรัฐประหาร ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ การก่อกวนจลาจลบนท้องถนน การทุจริตของรัฐบาล การล้มละลายทางเศรษฐกิจ ภัยสึนามิ และความไม่สงบสุขในภาคใต้

ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลและความไม่มั่นคง การที่ตำรวจมีปัญหาคอร์รัปชันและกระบวนการยุติธรรมมีปัญหา ทำให้ศีลธรรมจรรยาหดหายไปจากสังคม เพราะประชาชนไม่สามารถพึ่งพากฎหมายได้ แต่ต้องพึ่งพาความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสามารถในการจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ

หากไม่มีองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พวกเราคงหมดสิ้นซึ่งศรัทธาของการทำความดีไปนานแล้ว

เมื่อเรามีแต่นักการเมืองที่ทุจริตและวางอำนาจบาตรใหญ่ หัวใจของเรากลับเบื่อกับบ้านขึ้น เมื่อเห็นพระเจ้าอยู่หัวของเราเสด็จพระราชดำเนินไปยังหมู่บ้านอันห่างไกลอย่างไม่ทรงเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ภายใต้อากาศที่แผดเผา หรือหยาดฝนที่โปรยปราย หรือด้วยการเดินทางที่แสนยากลำบากทุรกันดาร หรือทรงนั่งบนพื้นดินเพื่อมีพระราชปฏิสันถารกับประชาชนทั่วไปโดยไม่ถือพระองค์หรือไม่ทรงรังเกียจว่าพื้นจะเปรอะเปื้อนเพียงใด

เมื่อเหล่าคนรวยและมีอำนาจนิยมที่จะอื้อวดความมั่งคั่งของพวกเขา หัวใจของเราเราก็อบอุ่นเมื่อได้รู้ว่าพระเจ้าอยู่หัวของเราทรงใช้สิ่งของซึ่งผลิตภายในประเทศ รองเท้า

กีฬาธรรมชาติ ไม่ทรงทิ้งดินสอที่ใช้แล้วเพียงครึ่งหนึ่ง ทรงเสวยข้าวซ้อมมือ แม้ว่าข้าวซ้อมมือมักจะถือกันว่าเป็นอาหารสำหรับนักรบ และทรงรับสุนัขข้างถนนมาเป็นสุนัขทรงเลี้ยงในพระบรมมหาราชวัง ด้วยน้ำพระทัยที่ความรักความเมตตาอันบริสุทธิ์ยิ่ง

เมื่อสุขนิยมได้กลายเป็นสิ่งซึ่งครอบงำคนในชาติ การได้รับรู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้มีความรอบคอบไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง จึงเป็นเรื่องที่ดี

เมื่อมีไม่กี่คนที่กล้าที่จะเข้าไปยังบางพื้นที่ เช่น พื้นที่ที่มีความไม่สงบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่นั้น เนื่องจากพื้นที่เหล่านั้นเป็นพื้นที่ที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือมากที่สุดและน่าห่วงมากที่สุด ทุกครั้งที่ทรงเสด็จฯ เยี่ยมเยียนราษฎร ไม่ว่าจะแห่งหนตำบลหรือภูมิภาคใด มิได้ทรงคำนึงถึงเส้นทางที่จะเสด็จพระราชดำเนินหรือ ภัยอันตรายใด ๆ หรือแม้พื้นที่ที่เสด็จฯ ไปจะต้องทรงพระดำเนินเป็นระยะทางหลาย ๆ กิโลเมตรตามเส้นทางที่ขรุขระ บางครั้งต้องขึ้นเขาลงห้วย บางครั้งต้องบุกป่าฝ่าดง ด้วยไม่มีเส้นทางถนนที่จะเข้าไปถึง ก็ได้ทรงย่อท้อหรือเหนื่อยหน่ายพระราชหฤทัย หรือ แม้ขุนเขาจะสูงชัน แม้ฝนจะตกหนัก ตามเส้นทางที่จะเสด็จฯ ผ่าน เต็มไปด้วยน้ำขังและโคลนตม หรือแม้อากาศจะหนาวเหน็บ หรือร้อนอบอ้าว ก็ไม่ทรงถือเป็นอุปสรรคกีดขวางการเสด็จฯ ไปให้ถึงตัวราษฎรที่ทรงห่วงใย และต่างก็เฝ้ารอการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนอย่างใจจดใจจ่อ

เมื่อประเทศแสดงความไม่เต็มใจในการยอมรับชนกลุ่มน้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จไปเยี่ยมเยียนพวกชนกลุ่มน้อยนั้น เพื่อให้ปวงชนชาวไทยทั้งชาติ

รู้ว่า พวกเขาต้องเป็นมิตรต่อกัน หากต้องการให้เกิดความสงบสุขสันติ

เมื่อมีปัญหาเศรษฐกิจอันเกิดจากความล้มเหลว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนในประเทศกลับมาใช้ชีวิตสำนึกที่สอดคล้องกับพุทธปรัชญา

เราได้เห็นความงดงามของความเรียบง่าย ในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เราได้เห็นความกล้าหาญ การให้โดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความมานะบากบั่น และพระจริยวัตรทางพุทธศาสนาอันงดงาม

เมื่อเรารู้สึกใกล้ชิดกับพระองค์ เราย่อมรู้สึกถึงความดีงามของพระองค์ ซึ่งทำให้เรารู้สึกดีกับตัวเองมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เรายังคงติดอยู่กับโลกของการแข่งขันและความเห็นแก่ตัว

เราอาจรู้สึกสิ้นหวังกับความถดถอยของศีลธรรมจรรยาของคนในประเทศ เราอาจรู้สึกผิดหวังกับตัวเราเอง เมื่อเราไม่สามารถหัดทานหรือเท่าทันกับสิ่งยั่วยวนต่างๆ ที่อยู่รอบตัว แต่เราไม่เคยห่างหายจากการทำความดี นั่นเป็นเพราะเรามีพระเจ้าอยู่หัวของเราอยู่ในใจเสมอ

เพราะสิ่งซึ่งพระองค์ทรงเป็น ทำให้เรารู้ว่า เราจะต้องเพียรพยายามที่จะเป็นคนเช่นไร

ชีวิตเราอาจจะเต็มไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม และเราอาจจะอ่อนแอและไม่สมบูรณ์พร้อม แต่เมื่อเรารู้ว่า เราได้รับความรักจากบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นแบบอย่างของความดีงาม จะทำให้เรามีพลังอันมหัศจรรย์ ที่จะเผชิญหน้าต่อสิ่งใดๆ ก็ตามที่อาจเกิดขึ้นได้ พร้อมทั้งจะได้เดินตามรอยเท้าพระองค์ พร้อมทั้งจะได้ค้นพบความดีงามในตัวเองในที่สุด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นมากกว่ากษัตริย์ ทรงเป็นเพียงบุคคลเดียวที่ทำให้เรากลับมาเชื่อมั่นในมนุษยธรรม และมีความเชื่อมั่นในตัวเองอีกครั้ง ในยามที่เรามีความทุกข์เข็ญและหมดหวัง และนั่นจึงเป็นเหตุผล ที่เรารักและเทิดทูนพระเจ้าอยู่หัวของเรายิ่งนัก 🍃

ที่มา : จากเพลงของกองพันทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

เปลี่ยนภาวึความรัก เป็นความตระหนัก

“ปฏิบัติบูชา”

พระอาจารย์ชยสาโร

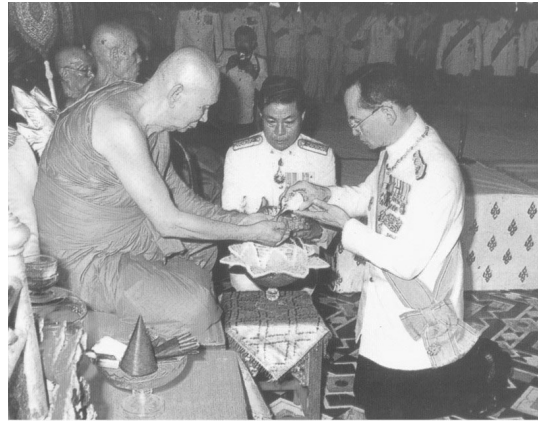
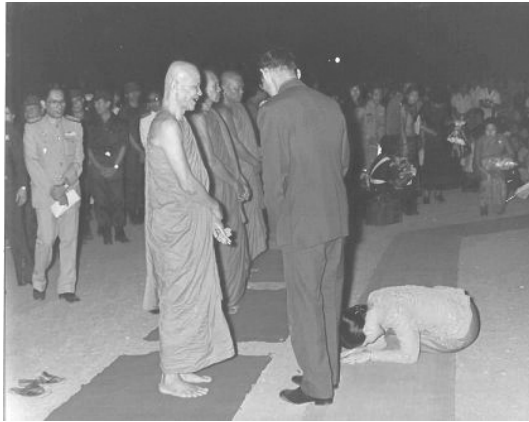
วันนี้วันออกพรรษา ชื่อว่าวันมหาปวารณา ในชีวิตของสงฆ์นั้นมีหลักการใหญ่ ๒ - ๓ หลักการ หลักการแรกคือ **หลักพระวินัย** ที่เราให้ความเคารพนับถือกับพระสงฆ์ทุกรูป ตั้งแต่วันอุปสมบท ก็เพราะท่านเป็นผู้ทรงวินัย พระวินัยไม่ใช่พระธรรมนะ สำหรับสมมติสงฆ์ ความเป็นสงฆ์อยู่ที่วินัย ไม่ได้อยู่ที่ธรรม ธรรมนี้ไม่แน่มั่นนอน แต่อย่างน้อยสุดควรจะมีวินัย พระวินัยต้องเป็นเงื่อนไขให้สงฆ์เป็นสงฆ์ สมควรแก่ความเคารพนับถือเพราะท่านรักษาพระวินัย

อีกข้อหนึ่งก็คือ**หลักความสามัคคี** การอยู่เป็นหมู่คณะอย่างสมานสามัคคี ทำให้พระสงฆ์มีกำลัง เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อที่สุดต่อการเข้าถึงธรรม แต่ต้องยอมรับว่าในปัจจุบันหลักการนี้ค่อนข้างจะอ่อนแอ ทำให้ต้องมีอีกหลัก ก็คือ**หลักปวารณา**

ปวารณา ก็คือพระทุกรูปต้องพร้อมที่จะรับข้อตักเตือน ข้อชี้แนะจากเพื่อนพรหมจรรย์ทุกรูป คือไม่ใช่ว่ายินดีรับคำตักเตือนจากผู้ใหญ่

เท่านั้น ควรเป็นผู้ที่มุ่งต่อการชนะกิเลสของตน ด้วยการยอมรับว่าทุกคนต้องมีจุดบอดอยู่บ้าง จึงให้ฟังเสียงสะท้อน ไม่ว่าจะท่านจะอาวุโสกว่าเราหรือพรรษาอ่อนกว่าเราก็ตาม เราจะต้องยินดีรับฟัง แต่ไม่ใช่จะเชื่อหรือเห็นด้วยเสมอไป บางทีผู้ที่ตักเตือนด้วยความหวังดี อาจจะเข้าใจเราผิดก็ได้ แต่พระพุทธองค์ต้องการให้สงฆ์เป็นสังคมาตัวอย่าง เป็นสังคมาในอุดมการณ์ จึงต้องอยู่ด้วยการปวารณา กัน ที่จริงท่านก็ปวารณา

กันอยู่แล้ว แต่ในเมื่อวันออกพรรษา เป็นวันที่ พระส่วนใหญ่จะเริ่มแยกย้ายกัน ไปนุ่งไปนุ่ง จึง มีการปวารณาพิเศษ จึงเหมาะที่เรียกว่ามหา

ในวันมหาปวารณาเป็นวันที่คณะสงฆ์จะลง ปาฏิโมกข์เหมือนวันอุโบสถทั่วไป พระแต่ละรูป จะปวารณาแก่สงฆ์ว่า ถ้ามีใครหรือพระองค์ใด องค์หนึ่ง ได้เห็น ได้รู้ ได้สงสัยว่าเรามีข้อผิดพลาด ที่ควรจะต้องปรับปรุงแก้ไข นิมนต์พูดได้เลย ถึงแม้ว่าเป็นพิธีกรรม นับเป็นการยืนยันพิเศษใน หลักสำคัญของสถาบันสงฆ์ สังคมสงฆ์

ซึ่งเป็นคติเป็นข้อเตือนใจของฆราวาสทั้งหลายเราคิดว่า สังคมทุกสังคม จะเจริญได้ ต้อง มีหลักของศีล ต้องมีความเสียสละ ต้องช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคี เห็นอก เห็นใจกัน เคารพนับถือซึ่งกันและกัน ในเวลา อันสมควรด้วยความระมัดระวัง ด้วยสติ ด้วย ความมั่นใจในความบริสุทธิ์ใจที่ถูกต้อง รู้ใจ ให้ข้อคิด ให้เสียงสะท้อนต่อกันและกัน หาก ผู้ใดไม่สนใจรับฟัง ไม่ยอมรับ ไม่สนใจข้อคิด ข้อตักเตือนข้อแนะนำจากผู้อื่น ผู้นั้นก็อยู่ใน สภาวะที่อันตราย แล้วก็จะทำผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมไปด้วย

เพราะฉะนั้นหลักการปวารณาก็เพื่อ ส่งเสริมหลักของ **ความไม่ประมาท** อันเป็นทาง

ไปสู่อมตะ คือการหลุดพ้นจากความเกิด แก่ เจ็บ ตาย การพันทุกข์ทั้งหลายทั้งปวง ขึ้นอยู่กับ ความไม่ประมาท ความประมาทเป็นทางไปสู่ ความตาย หมายถึงความตายแห่งคุณธรรม ผู้ที่ อยู่ด้วยความประมาทกำลังดำเนินอยู่ในทางตัน ความไม่ประมาทก็คือความพร้อม ความพร้อม ในทุกสถานการณ์ที่จะรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้น อย่างดีที่สุด พร้อมที่จะทำสิ่งที่ควรทำ พูดสิ่งที่ ควรพูด คิดในทางที่ควรคิด ถ้าเราประมาท เรา ก็ทำตามความเคยชิน หรือทำด้วยกิเลส

พวกที่ไม่ปฏิบัติธรรม ถึงจะมีคุณงาม ความดีอยู่ในใจบ้าง พอถึงเวลาที่มีความกดดัน หรือว่ามีสิ่งทำทนาย กิเลสมักจะคล่องตัวกว่า เพราะเราวิ่งตามกิเลสมานาน ไม่รู้จักภพก็ชาติ แล้ว กิเลสปกครองจิตใจของเรา มีอำนาจเหนือ คุณงามความดี คุณงามความดีจะขึ้นอยู่กับเหนือ กิเลสก็ไม่ใช่โดยบังเอิญ เราต้องฝึกตนให้พร้อม ที่จะอยู่ในโลกอย่างไม่เป็นปัญหาและไม่สร้าง ปัญหา ซึ่งต้องรู้เท่าทัน

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราสนใจความ จริงของชีวิต ต้องน้อมเข้ามา เรียกว่า **โอบนโยก** ทำให้จิตใจเรา สูงขึ้น ดีขึ้น บริสุทธิ์ขึ้น คือ ทำให้เป็นการภาวนา และสิ่งที่สามัญที่สุด สิ่งที่คุณประมาทมากที่สุด ก็คือธรรมชาติที่

ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเปลี่ยนแปลง แต่
ความเปลี่ยนแปลงนั้นคืออาการที่ทุกคนก็ต้อง
ยอมรับแม้จะไม่ใช่นักภวานา พิจารณาให้เห็น
ว่าสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงตามเหตุตามปัจจัย
นี่คือปัญญา ในลัทธิในศาสนาทั่วไปก็จะมี
ลักษณะคำสอนที่ต่อต้านความเปลี่ยนแปลง
หรือทำให้เรามีคำสอนที่เราสามารถยึดเหนี่ยว
ไว้ เพื่อจะไม่หวั่นไหวต่อความเปลี่ยนแปลง

แต่ทางพุทธศาสนากลับบอกว่าอย่ามอง

ความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งคุกคาม หรือน่ากลัว
น่าหวาดระแวง แต่ให้รู้เท่าทัน เราก็จะพ้น
ทุกข์ได้ด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาความไม่เที่ยง
ความไม่แน่นอนของชีวิต ทั้งด้านในและด้าน
นอกเป็นประจำ ต้องมีความรู้ตัว สนใจศึกษา
ประสบการณ์ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วย่อมนับ
ไปตามเหตุตามปัจจัย การที่เราพิจารณาอย่างนี้
ทุกวันๆ จิตใจเราจะเปลี่ยน สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่
ศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้ว ตัวผู้ศึกษาย่อมเปลี่ยน

คนเรามีสัญชาตญาณที่จะมองสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสิ่งที่ประทับใจ สิ่งที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดว่าเที่ยง คือเราไม่ได้เริ่มต้นตรงจุดกลางให้รู้เท่าทัน แต่เราพร้อมที่จะเห็นสิ่งทั้งหลายว่าเที่ยง มันรู้สึกเหมือนจะเที่ยงอยู่ตลอดเวลา นี่ไม่ใช่ระดับปรัชญาแต่มันเป็นระดับสัญชาตญาณหรือสามัญสำนึก

ทำไมเวลาเรารักใครสักคน เวลาเราต้องพลัดพรากจากผู้นั้น เราต้องเศร้า มันเป็นเรื่องธรรมชาติ ทำไมบางคนเศร้านานเป็นปี บางคนก็เศร้าแต่เศร้าไม่นาน นี่คือนิสัยนักปฏิบัติควรจะสนใจศึกษา ความเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอน แต่ในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น ปฏิภาณความสุข ความทุกข์ ของคนที่ประสบเรื่องเดียวกัน แสดงออกไม่เหมือนกันเพราะอะไร

พระพุทธองค์ก็ให้เราพิจารณาในระหว่าง **ความรู้สึก** คนเรามักจะมองการปฏิบัติเหมือนปฐมพยาบาลว่าเราเป็นทุกข์แล้ว มีธรรมะข้อไหนบ้าง ที่ช่วยแก้ทุกข์ให้เราได้ แต่การป้องกันโรคย่อมดีกว่าแก้ไข ป้องกันโดยให้รู้ว่าคุณรักนี้มันไม่แน่นอน เปลี่ยนได้ตลอดเวลา เพราะผู้รักก็เปลี่ยน ผู้ที่เรารักก็เปลี่ยน ความรู้สึกสิ่งแวดล้อมก็เปลี่ยน ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงตามเหตุตามปัจจัย ที่ท่านเน้นให้เราองในแง่ของเหตุปัจจัย เพื่อที่เราจะได้สำนึกว่าคุณเปลี่ยนแปลง ไม่เป็นไปตามใจเรา มันเป็นไปตามเหตุปัจจัย ในการที่เราเหนื่อยใจ เสียใจ ก็เป็นความเศร้าของผู้ที่ยังไม่เข้าใจความเป็นธรรมดาของสิ่งทั้งหลาย ว่าต้องเปลี่ยนแปลงตามเหตุตามปัจจัย เอาแต่ความต้องการเอาตัวเองเป็นหลัก

เมื่อเราร้องออกมาว่า ทำไมมันเป็นอย่างนั้น ไม่น่าเป็นอย่างนั้นเลย อันนี้ก็คือเรากำลัง

ร้องว่า มันไม่ใช่สิ่งที่เราต้องการ ทำไมสิ่งที่ไม่ต้องการเกิดขึ้นได้ ซึ่งผู้ที่มีปัญญาก็ต้องตอบว่า ทำไมสิ่งที่ไม่ต้องการจะเกิดขึ้นไม่ได้ สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่ไม่ต้องการ มันก็เกิดขึ้นสลับกันอยู่อย่างนั้น เป็นธรรมดาของชีวิต สิ่งใดจะอยู่ก็อยู่เพราะเหตุปัจจัยที่สนับสนุนให้อยู่ มีมากกว่าเหตุปัจจัยที่สนับสนุนให้ดับไป เมื่อพลังหรือว่าสิ่งที่สนับสนุนให้ไม่อยู่เพิ่มขึ้น มากกว่าเหตุปัจจัยที่ให้อยู่ มันก็จะดับไป มันก็เป็นธรรมดา

คำว่าธรรมดาคือศัพท์ที่ลึกซึ้งมาก ยิ่งนักปฏิบัติจะเข้าใจ จะซึ่งในคำนี้มากเลย เพราะเวลาเจอความเปลี่ยนแปลงอย่างไร ถึงแม้ว่าจะมีความไม่พอใจบ้าง หรือความเสียใจบ้าง ความเศร้าบ้าง ในขณะที่เดียวกันความรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาก็จะเกิดพร้อมกัน ถึงแม้ว่าจะมีความผูกพัน ความเสียตาย อาลัยอยู่บ้าง แต่พร้อมกับความเสียตายอาลัยนั้น ก็มีความซาบซึ้งเป็นธรรมดา ไม่ใช่เอาคำว่าธรรมดาคลอบใจอย่างเดียว แต่มันเป็นการรู้การเห็นความเป็นธรรมดาของสังขาร ต้องเป็นอย่างนี้เป็นอย่างอื่นไม่ได้

เราจะวิเคราะห์ที่ได้ว่า ในบางเรื่อง ความต้องการของเรา มันไปสอดคล้องกับหลักธรรมดาคือ เพราะฉะนั้นในเมื่อความต้องการของเราและกระแสของเหตุปัจจัยไปในทิศทาง

เดียวกัน สอดคล้องกัน เราจะหลงคิดว่ามันเป็นเพราะเรา ที่จริงมันไม่ใช่ เหมือนกับเรานั่งรถเขาไป สมัยก่อนนี้อาตมาก็โบกรถไปไหน โบกรถไปทั่วโลกเลย ยืนอยู่ข้างถนน เขาไปไหนก็ขอไปด้วย ทีนี้เราก็ก๊ไปกับเขาเพราะเขาไปทางนั้นอยู่แล้ว ไม่ใช่เพราะเราอยาก让他ไป เขาจึงทำตามใจเรา เขาจะไปอยู่แล้ว เขาใจดีให้เราติดรถไป แต่ไม่ใช่เราไปเพราะว่าเราอยากไป แต่เราไปเพราะเขาอนุญาตให้เราไปด้วย

ง่าย ๆ ดูที่ร่างกายนี้ ว่าเราต้องการจะกลั่นลมหายใจ กลั่นได้ไหม กลั่นได้ แต่มีเงื่อนไขว่าเราจะกลั่นได้ในระยะเวลาที่ธรรมชาติอนุญาตเท่านั้น พอถึงเวลาเกิน ๓๐ วินาที ๑ นาที ๒ นาที ถึงอยากจะกลั่นลมหายใจต่อ มันก็กลั่นไม่ได้ เพราะธรรมชาติไม่อนุญาตให้ ฉะนั้นที่เรากลั่นลมหายใจได้นี้ไม่ใช่เพราะเราเก่ง แต่ว่าเพราะความต้องการของเรา มันอยู่ในขอบเขตที่ธรรมชาติให้เราได้ เท่านั้นเอง

ที่เราหลงว่าเราเป็นผู้บังคับบัญชาอะไรได้ แท้จริงสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยที่สามัญสำนึกและสัญชาตญาณเราคัดค้าน เราอยากจะทำอะไรบางอย่าง เราคิดจะทำ เราก็กทำ

แล้วก็ภาคภูมิใจในการกระทำของตัวเอง ใช่ แต่เราทำได้เพราะธรรมชาติอำนวย เพราะมีเหตุปัจจัยพร้อม ถ้าเหตุปัจจัยไม่พร้อม ทำยังไง มันก็ไม่เกิด

อย่างแต่ก่อนหลวงปู่ชาท่านจะอบรมพระเถรวาท อย่าไปตั้งอกตั้งใจว่าความพากเพียร ความขยันจะเป็นเหตุให้เกิดผลดีในการปฏิบัติเสมอไป เพราะเหตุปัจจัยสำคัญคือปัญญา ความตั้งใจอย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้เกิดผลที่ต้องการ ท่านยกตัวอย่าง สมมติว่าชาวบ้านจะไปตกปลา ในสระน้ำหรือในหนองน้ำ ถึงจะขยันมาก นั่งตกปลาตั้งแต่เช้าจนค่ำ ถ้าหนองน้ำนั้นไม่มีปลา มันก็ไม่ได้ปลา จะไปอ้างว่าเราไม่ขี้เกียจขี้คร้าน เราเสียสละความสุขความสบาย ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร กรรมอะไรหนอทำไมเป็นอย่างนี้ มันก็ไม่ถูกใช้ไหม ไปตกปลาในที่ไม่มีปลา ก็เหมือนเราไปพยายามทำในสิ่งที่เกิดผลไม่ได้

คนจะทำความดี มีเมตตา มีความหวังดี แต่ขาดปัญญา ก็พยายามช่วยคนอื่น แต่ไม่รู้จักตัวเอง ไม่รู้จักคนอื่น ไม่รู้จักว่าต้องทำอะไรบ้าง มันจึงจะได้ผล มันเลยผิดหวัง เพราะไม่เข้าใจในกระบวนการที่นำไปสู่ผลสำเร็จ ขาดความเข้าใจ ขาดปัญญา พระพุทธองค์จึงให้เราสังเกตความเปลี่ยนแปลง ตามเหตุตามปัจจัยบ่อย ๆ ทำให้เราสามารถสร้างนิสัยใหม่ได้ เพราะนิสัยเก่าไม่ใช่นิสัยดั้งเดิมของจิตใจ มันเป็นแค่ผลของความเคยชิน เคยคิดอย่างนั้นนาน ๆ บ่อย ๆ มันก็เป็นของธรรมดาไป แต่ไม่ใช่ธรรมดาแบบตายตัวแน่นอน

เมื่อสักนานมาแล้ว ๔๐ กว่าปี ทาง บีบีซี มาทำสารคดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้สัมภษณ์เป็นคริสต์ทศวรรษพระองค์ท่านเรื่อง

ศาสนาว่า ในศาสนาคริสต์เชื่อเรื่องบาปเดิม ว่าอดัมกับอีฟ เป็นคู่แรกในโลก ทำความไม่ดี แล้วก็ทำให้มนุษย์ทั้งหลายทั้งปวงต้องมีจิต เศร้าหมอง เป็นธรรมดาตั้งเดิม ตายตัวตลอด ไป เหมือนกับเป็นมรดกตกทอดจากบาปเดิม ผู้สัมภาษณ์ถามว่าศาสนาพุทธเชื่อเรื่องนี้ไหม

ท่านฟังแล้วท่านตอบอย่างแตกฉานมาก ว่าพุทธศาสนาเราไม่เชื่อเรื่อง Original purity คือความบริสุทธิ์ดั้งเดิม ความเศร้าหมองดั้งเดิม หรือบาปดั้งเดิม แต่ถือว่ากิเลสทั้งหลายมัน จรเข้ามา ไม่ใช่ของที่ต้องมีแน่นอนที่เราต้อง ยอมรับ แต่เพราะมีวิชา มีเพราะเราไม่เคย ปฏิบัติตามหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่ ท่านเรียกว่า อริยมรรคมีองค์ ๘ หรือถ้าย่อลง มากก็เป็น ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ฉะนั้น กิเลสทั้งหลายมันไม่ใช่ของดั้งเดิม ที่จริงมัน ไม่ใช่ มันก็เกิดดับ เกิดดับ แต่เพราะเราดูไม่เป็น เพราะเราไม่สนใจดู เราก็คิดว่านี่เป็นส่วนหนึ่ง ของตัวเรา เราถือกรรมสิทธิ์ในอารมณ์ต่างๆ ว่า

เราคืออารมณ์ อารมณ์คือเรา หรืออารมณ์เป็น ของๆ เรา

ตัวอวิชชาอยู่ตรงนี้ ที่เราเรียกว่าเป็นเรา เป็นของเรา แก้วด้วยการดู แก้วด้วยการเฝ้า สังเกตว่าถ้ามันเป็นเรา เป็นของเรา มันต้องอยู่ ใต้อำนาจเราสิ แล้วก็ต้องอยู่ตลอดเวลา แต่ มันมากี่มาตามเรื่องของมัน มันดับก็ดับตาม เรื่องของมัน ที่นี้เราก็สักแต่รู้ว่าเป็นของเกิดดับ ไม่ต้องไปสู้กับมัน ไม่ต้องไปทำอะไรกับมัน

คนเราอยู่ในโลกของการเปลี่ยนแปลง แต่ ปุถุชนเราจะสนใจมากในเรื่องความเกิดใช้ใหม่ คือมีอะไรใหม่ๆ เกิดขึ้น เราก็ตื่นเต้น ชอบ แต่ จิตใจจะอยู่ตลอดกระบวนการของสิ่งต่างๆ นี้ไม่ ค่อยจะเป็น ไม่สนใจ พอมันเริ่มซึกเปลือกกับสิ่งนี้ก็ หาของใหม่อย่างอื่น วิ่งไปวิ่งมาอยู่กับของใหม่ อยู่ตลอดเวลา เพลินอยู่กับของใหม่ **ในแต่ละวัน เราจะมี ความพลัดพรากจากอารมณ์วันหนึ่ง ไม่รู้กี่ครั้ง แต่เราไม่ค่อยได้สังเกต** แต่ถ้าเรา สังเกตได้แล้ว พอเราได้สิ่งนี้ไม่นานมันก็ดับไป สิ่งนี้มันก็เปลี่ยนไป สิ่งนี้ก็พลัดพรากไป ความ รู้สึกนึกคิดอะไรต่างๆ ก็เปลี่ยนไป มันก็จะเริ่ม ซาบซึ้งในความเป็นธรรมดาว่าสิ่งไหนเกิดขึ้น เป็นธรรมดา สิ่งนั้นย่อมดับไปเป็นธรรมดา

การที่เรารับรู้ต่อความดับไป ความพลัด- ปรากเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตประจำวัน จะทำให้ เราคุ้นเคยกับความพลัดพราก เมื่อเกิดความ พลัดพรากในเรื่องใหญ่ จิตใจของเราพร้อม พร้อมที่จะรับรู้กับมัน ไม่ตกใจมาก เพราะเป็น เรื่องเดียวที่เราดูทุกวัน เพียงแต่ว่าเป็นกรณี พิเศษ กรณีใหญ่ หรือว่าเป็น **มหาพลัดพราก** พลัดพรากมีทุกวันๆ มีทุกเวลานาที แต่เราไม่ ได้สนใจมัน เราดูแต่ของใหม่ที่เกิดขึ้นทดแทน เพราะจิตใจมันอยู่แต่กับของใหม่ ไม่ได้ดู

ความดับไปของของเก่า เราจึงทำใจต่อความพลัดพรากไม่ค่อยจะเป็น แต่ด้วยการยอมดู ยอมรับรู้ ยอมสังเกตบ่อยๆ จนกระทั่งคำว่า **สิ่งใดมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นย่อมดับไปเป็นธรรมดา** จะเป็นประโยชน์ เป็นวลีที่มีความหมายต่อเรามากเลย

แล้วจะทำให้เราพร้อม เรียกว่าไม่ประมาทอะไรจะเกิดขึ้น เราก็ไม่แปลกใจ ความเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ บางสิ่งบางอย่างค่อยๆ เปลี่ยน เปลี่ยนในลักษณะที่เราสามารถบอกล่วงหน้าได้เลยว่า วันนี้เป็นอย่างนี้ อาทิตย์หน้าจะเป็นอย่างนั้น อาทิตย์ถัดไปมันก็จะเป็นอย่างนั้น เป็นกระบวนการที่ชัดเจน แต่บางสิ่งบางอย่างช่วงแรกเปลี่ยนเร็ว แต่พอนานๆ เข้า การเปลี่ยนมันก็ช้าลงๆ บางสิ่งบางอย่างช่วงแรกเปลี่ยนช้าๆ ตอนหลังก็เปลี่ยน ฉะนั้นการศึกษา การเรียนรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงให้เป็นประสบการณ์ตรงจะเป็นปัจจัยที่ทำให้เรามีความพร้อม มีความไม่ประมาทในทุกๆ เรื่อง

อาตมาก็ได้พูดไว้ว่าธรรมชาติก็เก็บภาวึความรัก **ภาวึความรักก็คือความเศร้าความโศก** เช่นในกรณีที่คนไทยหรือว่าทุกคนที่อยู่ในเมืองไทย ไม่ใช่เฉพาะคนที่เกิดในเมืองไทยเท่านั้น เศร้ามากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตไป เรายังรักมากเราก็ยังต้องเศร้ามาก **รักมากก็ต้องเสียภาวึมาก** แต่สำหรับผู้มุ่งการปฏิบัติธรรม เข้าใจในความเป็นธรรมดาของความเปลี่ยนแปลง ธรรมดาของความพลัดพรากพร้อมกับความโศกเศร้านั้น ก็มีปัญญา รู้ว่าก็ต้องเป็นอย่างนั้น เป็นธรรมดาของชีวิตของคนทุกคน มันต้องเป็นอย่างนี้เอง ในความเศร้าก็มีการ**ปลงธรรมสังเวช**ไปด้วย

แล้วเมื่อเวลาผ่านไปความเศร้าค่อยอ่อนลง แต่ความรู้สึกความคิดที่เป็นบุญกุศลก็เพิ่มขึ้น ในความคิดถึงพระองค์ท่าน กลายเป็นการระลึกถึงคุณงามความดี ระลึกถึงบุญคุณ เราก็จะมีความตั้งอกตั้งใจว่า **สิ่งใดที่ท่านสั่งสอน สิ่งใดที่ท่านขอร้อง สิ่งใดที่ท่านฝากไว้กับพวกเรา เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขของประเทศเรา เราจะต้องพยายามทำตาม ด้วยความจงรักภักดี ด้วยการบูชา บูชาท่าน ด้วยการปฏิบัติ**

พระพุทธเจ้าแสดงความจริงใจ ไม่ใช่ด้วยคำพูดแต่ด้วยการกระทำ พระพุทธองค์ต้องการให้เราบูชาคุณ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยการปฏิบัติ เราจะบูชาคุณของผู้ที่มีพระคุณ เช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เหมือนกัน เมื่อพระองค์ท่านมีพระคุณ เราต้องตอบแทนพระคุณในการทำสิ่งที่ดีที่ควร สิ่งที่เราจะมั่นใจว่าคงจะเป็นที่พอพระทัยของท่าน

ในวันนี้เราก็ได้ฟังธรรมะ ส่วนบุญในการแสดงธรรมที่เกิดขึ้นกับอาตมาในวันนี้และบุญที่เกิดขึ้นจากการฟังธรรมของญาติโยม ขอให้เราทุกคนอุทิศส่วนกุศลนั้น ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอให้พระองค์ท่านได้รับไว้ เพื่อความสุขเพื่อความเจริญในสิ่งดีงามทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ 🙏

ที่มา : เทศน์ออกพรรษาที่บ้านบุญ

อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

วันอาทิตย์ที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๙

บันทึใจ :

ความภูมิใจของ รปภ. คนหนึ่ง

“ผมเข้าทำงานเป็นรปภ. มา ๑๘ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ และได้ถวายงาน รับใช้พระองค์ท่าน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จากการคัดเลือก รปภ. ๒๐๐ คน เหลือเพียง ๑๘ คน ถือเป็นความปลาบปลื้มที่สุดในชีวิตที่ได้ทำงานรับใช้พระองค์ท่าน ส่วนหน้าที่ที่ต้องถวายงานพระองค์นั้น คือ เมื่อพระองค์ท่านหรือพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จมาที่อาคาร ผมจะเป็นคนขับลิฟท์ถวายส่งพระองค์ท่าน ไปยังชั้นที่จะเสด็จประทับ

เครดิตภาพ : <https://www.khaosod.co.th>

อุทัย ภาเจริญสุข
พนักงานรักษาความปลอดภัย
คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล

เวลาที่พระองค์ท่านจะเสด็จกลับ ทุกครั้งเมื่อลิฟท์ลงมาถึงชั้นล่าง พระองค์จะตรัสเสมอว่า “ขอบใจนะ” ผมทั้งตื่นเต้นและดีใจ จึงตอบกลับไปว่า “ด้วยเกล้าพระเจ้าค่ะ” ไม่รู้ว่าพูดคำราชาศัพท์ถูกหรือไม่

อีกเรื่องที่ผมซาบซึ้ง และไม่รู้จะตอบแทนพระองค์ท่านได้อย่างไร เกิดขึ้นเมื่อตอนที่ผมซึ่งจักษุยานมาทำงานแล้วถูกรถยนต์ชนจนบาดเจ็บสาหัส แขน ขา และสะโพกหัก ต้องรักษาตัวอยู่ ๙ เดือน พอพระองค์ท่านทราบเรื่อง ได้รับผมเข้าเป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ถือเป็นวาสนาของผมมากที่มีโอกาสรับใช้ใกล้ชิดพระองค์ แม้จะเป็นเพียงพนักงานรักษาความปลอดภัย แต่พระองค์ท่านก็ทรงใส่ใจ และช่วยเหลือเมื่อยามยากลำบาก

เหตุการณ์ที่ผมภูมิใจมากที่สุดที่ชีวิตนี้จะไม่วันลืม เกิดขึ้นในคืนหนึ่งเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. ผมได้ขับลิฟท์ถวายแก่พระองค์ท่าน ขณะอยู่ในลิฟท์ พระองค์ท่านนำพระหัตถ์มาจับไหล่ผม และตรัสว่า “ได้นอนหรือยัง” ผมตอบพระองค์ท่านไปว่า “ยังพระพุทธเจ้าค่ะ” ถือเป็นเรื่องที่ไม่คาดคิดและฝันมาก่อนว่าจะ

ได้ใกล้ชิดพระองค์ท่านขนาดนี้ อยากเก็บชุดตัวนั้นเอาไว้ไม่ซักรีกเลย

ครั้งสุดท้ายที่ได้ขับลิฟท์ถวายพระองค์ท่าน คือตอนขึ้นพระบรมศพลงมาจากทางลิฟท์ตัวที่ ๗ จากชั้น ๑๖ ลงมาที่ชั้น บี ๒ ผมใส่ชุดเครื่องแบบ รปภ. เต็มยศพร้อมถุงมือ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เต็มที่ จนเมื่อรถเข็นของพระองค์ท่านเสด็จออกจากลิฟท์ไปนั้น ผมก้มลงกราบและกลับเข้าไปในลิฟท์ ร้องไห้ออกมาทันที กลั้นน้ำตาไว้ไม่อยู่ เพราะจากที่เมื่อก่อนถวายงานทุกวัน จนวันนี้วันที่ท่านไม่อยู่แล้ว รู้สึกว่าเหว ถือเป็นครั้งสุดท้ายที่ได้ถวายงานรับใช้พระองค์ท่าน โดยหลังจากนี้ ตั้งใจจะเก็บถุงมือที่ถวายงานมาใส่กรอบไว้ให้ลูกหลานได้ดูต่อไป

จากนี้ไปจะนำคำสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และจะเป็นคนดีของสังคม คนอื่นอาจมองอาชีพ รปภ. หรือ ยาม เป็นอาชีพสุดท้ายที่จะเลือกเป็นได้ ไม่มีใครชอบ แต่สำหรับผม มีความภูมิใจและถือเป็นเกียรติมาก ที่ได้ทำอาชีพนี้ และได้ใกล้ชิดกับพระองค์ท่าน มั่นค้ำและยิ่งใหญ่มากพอแล้ว”

พันธจรรรม :

ข้อคิดในวันที่พ่อไม่อยู่

หลออดสี่พระทนต์ในหลวง

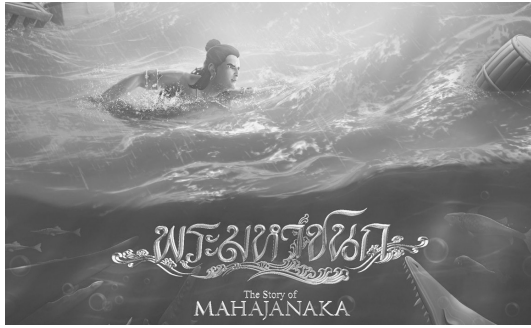
๑. จากนี้ไปประเทศไทยของเรา จะไม่มีวันเหมือนเดิมอีก อาจมีหลายสิ่งเปลี่ยนไป รอยต่อของคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่อาจชัดเจนขึ้น มันคือการเปลี่ยนผ่านในวันที่พ่อไม่อยู่ ทุกคนมีสิทธิ์เสียใจ และควรเสียใจ ทุกคนมีสิทธิ์กลัว และควรกลัว แต่จงตระหนัก เตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้วยสติปัญญา

พศิน อินทรวงค์

๒. พ่อคือตัวแทนของความพอเพียง เป็นต้นฉบับของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในวันที่ประเทศไทยกำลังถูกปั่นด้วยกระแสความโลภ จงหยิบภูมิปัญญาของท่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จดจำหลออดยาสีฟันของท่านไว้ จดจำการแต่งกายที่เรียบง่ายของท่านไว้ อะไรที่ประหยัดได้จงประหยัด อะไรที่พึ่งพาตนเองได้จงพึ่งพา อะไรที่แบ่งปันได้จงแบ่งปัน เมื่อยืนด้วยลำแข้งตัวเองได้แล้ว เราจะพึ่งพาผู้อื่นน้อยลง

๓. พ่อเป็นผู้มีความเพียรดุจพระมหากษัตริย์ ท่านเป็นผู้ว่ายน้ำข้ามมหาสมุทร โดยไม่เคยถามว่าเมื่อไหร่จะถึงฝั่ง ความคิดเช่นนี้ทำให้ท่านทำงานที่ยิ่งใหญ่ได้ ผাগถึงคนไทย อย่าทำงานด้วยตัณหา อย่าขับเคลื่อนชีวิตด้วยความอยากมี

อยากได้ อยากเป็น อย่าให้อำนาจวัดลูบงตา จนไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี จงขับเคลือนชีวิตและการงานด้วยฉันทะ ความรัก ความเมตตา ด้วยประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์ เหมือนที่พ่อเคยทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง

๔. พ่อยืนเคียงข้างคนยากจนเสมอ คนจนอยู่ที่ไหนท่านก็อยู่ที่นั่น ท่านเดินทางบุกป่าฝ่าดงไปเยี่ยมพวกเขาถึงบ้าน เป็นพระราชาผู้อยู่ง่าย กินง่าย ไม่ยึดติดความหรูหรา เมื่อพ่อไม่อยู่แล้ว เราอย่าหลงลืมปณิธานข้อนี้ อย่าทอดทิ้งคนยากจน จงหยิบยื่นโอกาสให้ผู้ด้อยกว่า อย่าใช้ช่องว่างกฎหมายซ้ำเติมและเอาเปรียบผู้อื่น

๕. ไม่มีท่าน เราจะมานั่งทะเลาะกันเหมือนในอดีตไม่ได้ เพราะไม่มีใครที่จะมาห้ามเราได้ ไม่มีใครอีกแล้วที่เราจะเกรงใจ รับผิดชอบที่เคยรับฟังท่าน ถ้าทุกฝ่ายไม่คิดถึงข้อนี้ให้มาก ถ้ายังเอาแต่ความคิดตนเป็นใหญ่ ประเทศไทยที่เรารัก ย่อมตกอยู่ในฐานะอันตราย เมื่อพ่อไม่อยู่แล้ว จงรักและถนอมน้ำใจกันให้มากกว่าที่ผ่านมา

๖. สิ่งที่พ่อทิ้งไว้ ไม่ใช่เพียงอิฐ หิน ปูนทราย แต่เป็นความรู้ชั้นปรีชาญาณ เราอาจรักซาร่างกายท่านไว้ไม่ได้ เพราะนั่นคือกฎธรรมชาติ แต่เราสามารถรักขานุมีปัญญาของท่านไว้ได้ จงค้นคว้าข้อมูลทางเทคนิคต่างๆ ฝนเทียมเกิดได้อย่างไร กังหันน้ำชัยพัฒนาคือ

อะไร มันมีความน่าทึ่งยิ่งงในมิติทางวิศวกรรม การเพาะปลูกโดยไม่พึ่งสารเคมีทำได้อย่างไร การพัฒนาดิน รักษา น้ำ ชุมชีวิตป่าเป็นอย่างไร ทำไมท่านไม่สนับสนุนให้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำไมท่านจึงส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักการห่มดิน ท่านเคยสร้างรากฐานอันใดไว้ให้วงการเกษตรกรรมของชาติ สิ่งเหล่านี้ควรสนับสนุนให้มีการร่ำเรียนกันเป็นระบบ ในโรงเรียนมหาวิทยาลัย ถ้าเราทำเช่นนี้ได้ภูมิปัญญาที่ท่านคิดค้นมาหลายสิบปีจะไม่สูญหายไปจากสังคมไทย

๗. จากนี้ไปจะมีคนอีกมาก ที่ออกมาแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง อาจมีคนที่ไม่เข้าใจท่านออกมาพูดในสิ่งที่เราไม่ชอบ จงใช้สติ อดทน ไม่ได้ตอบ เหมือนที่ท่านได้กระทำมาชั่วชีวิต พระพุทธเจ้าตรัสไว้เสมอ ไม่เคยมีสันติภาพใด เกิดจากความรุนแรงและคำตำหนิ

๘. พ่อเป็นผู้ค้าศาสนาโดยแท้จริง ไม่ใช่ด้วยคำพูด หรือแค่เม็ดเงินบริจาค แต่ท่านคือผู้พิสูจน์ธรรมะด้วยกายใจ ในฐานะผู้ปฏิบัติธรรม ท่านคือนักภavana ที่หาตัวจับยาก เป็นผู้มีความอดทนเป็นวิหารธรรม ทำไมพ่อทำงานหนัก แต่ยังมีเวลาภavana ทำไมเราทำงานน้อยกว่าท่าน แต่เรากลับอ้างว่าเราไม่มีเวลา สิ่งนี้ต้องคิดให้มาก เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง

๙. พ่อคือครูผู้ยิ่งใหญ่ที่สอนด้วยชีวิตและการกระทำ ชีวิตคือธรรมะ และธรรมะก็คือชีวิต

ที่ตั้งอยู่ในความธรรมดาที่เกิดขึ้นกับเราทุกคน พ่อกำลังบอกเราว่า จงดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท ทำให้ดีที่สุดในวันนี้ จะไม่ต้องติดค้าง ไม่เสียใจในภายหลัง

๑๐. แม่วันนี้พ่อจะไม่อยู่ แต่ขอให้ชาวไทยจงวางใจว่า สถานที่ที่ท่านเดินทางไปนั้น น่าอยู่และงดงามกว่านี้หลายเท่า ท่านคือพระโพธิสัตว์ผู้ผ่านมาสร้างแสงสว่าง การเกิดของท่านในชาตินี้เป็นกาเกิดที่สมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และเราทั้งหลายควรภูมิใจไปกับท่าน ท่านคงไม่อยากให้เราคนไทยถูกทับถมด้วยทะเลแห่งความเศร้า อย่าทิ้งหน้าที่ อย่าทิ้งการงาน และสิ่งต่างๆ ที่รับผิดชอบ อยู่ จงตั้งสติให้มั่นคง เป็นกำลังสมาธิ เป็นความสว่างเบิกบาน เพื่อน้อมส่งท่านสู่สวรรคาลัย ด้วยหัวใจแห่งความรักของเราชาวไทยทุกคน

เขียนด้วยความรัก สำนึก และบูชา

ท้ายที่สุดแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดี
 น่าจะเป็นสิ่งที่พระองค์ท่านหวังไว้มากกว่า
 เราสามารถตอบแทนบุญคุณพระองค์ท่านได้หลายอย่าง
 โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปร่วมแจกของ หรือถ่ายภาพที่พระบรมมหาราชวังก็ได้
 เราทำงานให้ดีขึ้น เรามีน้ำใจแก่คนรอบข้างมากขึ้น

เราเลิกพฤติกรรมแย่ๆ เราช่วยเหลือคนไทยและประเทศชาติในด้านอื่นๆ ได้อีกมากมาย
 หรือไม่กี่ศึกษาโครงการต่างๆ ของพระองค์ท่าน แล้วช่วยกันสานต่อ
 เท่าที่เรากำลังของตัวเองจะทำได้

แบบนี้ น่าจะเป็นการถวายความจงรักภักดีที่ยั่งยืน และมั่นคงกว่า

เราควรหัดปิดทองหลังพระให้มากขึ้น การกระทำสิ่งใดไม่จำเป็นต้องอวดให้โลกรู้เสมอ
 เราควรปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำอะไรด้วยสติ และอย่าฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์

พระยังอยู่กับเรา

พระผ่านแล้วไม่แคล้ว
บุญส่งพลัน ฐ สกิต
บารมีแห่งทศพิธ-
คลุมทั่วไทยทั้งหล้า

พระยังอยู่คู่บ้าน
พระเปล่งเกียรติประกายงาม
พระโอวาทยังตาม
พระส่องรูปเจิดจ้า

ทรงฝากชนช่วยป้อง
สามัคคีจักอาจ
นำพาฝ่ายพุทธศาสตร์
เดินต่อยอดโอบเอื้อ

ดุษิต สวรรค์
คู่ฟ้า
ราช ธรรมเฮย
ชานซึ่งผลงาน

เมืองสยาม
กรุ่นหล้า
ไสตอยู่
แจ่มแจ้งกลางกมล

รักษ์ชาติ พุทธศาสน์
ก่อเกื้อ
ของพ่อ “พอเพียง”
อุ้นด้วยคุณธรรม ๐๙

ปวงข้าพระพุทธเจ้า ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม
รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมมิได้
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำวารสารโพธิyalัย

❖ วิถีชนาธรรม : ตามรอยพระยุคลบาท

❖ กวีนิพนธ์ : พอดีที่พอเพียง

❖ ธรรมบรรยาย :

รับมือความโศกเศร้ายามสูญเสีย

❖ ธรรมพิจารณา : ทรงเป็นเทพคู่บารมีของไทย

❖ ปัญญาภิวัตน์ : คติจากอนิจจัง

❖ มอวทศ - มอวไทย : กษัตริย์ภูพานกับในหลวงของเรา

❖ ข้อคิดธรรม : เปลี่ยนทุกข์ - เศร้า เป็นพลัง ๑

❖ ภาพเล่าเรื่อง : ดอกไม้แห่งดวงใจ

❖ ปัญญาปริทัศน์ : อัจฉริยสังเวชธรรม

❖ กวีนิพนธ์ : ธรรมราชา

❖ สารະชวนรู้ : ทรงเป็นยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์

❖ ปัญญาภิรมย์ : เปลี่ยนภาวืความรัก
เป็นความตระหนัก “ปฏิบัติบูชา”

❖ บันดาลใจ : ความภูมิใจของ รปก. คนหนึ่ง

❖ พิธีกรรม : ข้อคิดในวันที่พ่อไม่อยู่